

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

ДОКЛАД

АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИ И МЕСТНИ СТРАТЕГИИ И ПОЛИТИКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ

януари, 2015

Регионална агенция за предприемачество и иновации – Варна
(РАПИВ)

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

СЪДЪРЖАНИЕ:

1	ВЪВЕДЕНИЕ.....	3
2	Регионален план за развитие на Североизточен район на (СИР) 2014 – 2020г.	4
3	Областна стратегия за развитие на Област Варна за периода 2014 – 2020г.	25
4	Програма за устойчиво развитие на туризма в Община Варна – 2007 - 2013 (Допълнено издание към 11 януари 2008 година)	36
5	Стратегия за устойчиво енергийно развитие на Община Варна 2012 – 2020г.	42
6	Общински план за развитие на Община Варна за периода 2014 – 2020г.	48
7	ИЗВОДИ	58

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

1. ВЪВЕДЕНИЕ

РБългария е подписала редица международни споразумения, касаещи борбата с климатичните промени и в частност адаптирането към тях.

В редица европейски документи в тая връзка, следствие на задълбочени анализи, се твърди, че най-ефективна е борбата с климатичните промени на регионално ниво, тъй като европейските региони се отличават доста както по климатични специфики, така и по възможности за заделяне на ресурси за осъществяване на политики в тази сфера.

Направен е обстоен анализ на съществуващите досега национални стратегии (NAS) и политики за адаптиране към климатичните промени (АКП), както и широко огласяване на добри европейски практики в това отношение. Една от заплахите, посочена в SWOT анализите успеха на редица начинания в тази сфера е липсата на подкрепа на национално ниво.

РБългария е сред страните-членки на ЕС, които все още нямат приета Национална адаптационна стратегия. Някои мерки по адаптиране се прилагат в икономическите сектори, ръководени от различни министерства. Повечето от тях са от т.н. „меки мерки“, целящи повишаване на осведомеността на заинтересованите страни по въпроса.

МОСВ проведе доста задълбочена работа по изграждане на Басейнови дирекции, разработване на Планове за управление на речните басейни (ПУРБ), тяхното картиране. Предстои да приключи разработването на Планове за управление риска от наводнения (ПУРН). Това са все области, изключително уязвими от въздействията на климатичните промени и както поредицата от екстремни природни събития в страната доказва, мерките са позакъснели.

Необходимо е спешно да бъде разработена НАС на страната, за да може приоритетите и целите и да залегнат в регионални и местни документи по борбата с климатичните въздействия.

В общата оценка на регионите на ЕС по степен на уязвимост към предизвикателствата пред развитието до 2020 г. - глобализацията, климатичните промени, демографските промени и енергийната зависимост, Североизточният район се класира на шесто място сред районите с най-висока степен на уязвимост и по четирите предизвикателства, като неговият общ индекс на уязвимост е 82 от 100 възможни.

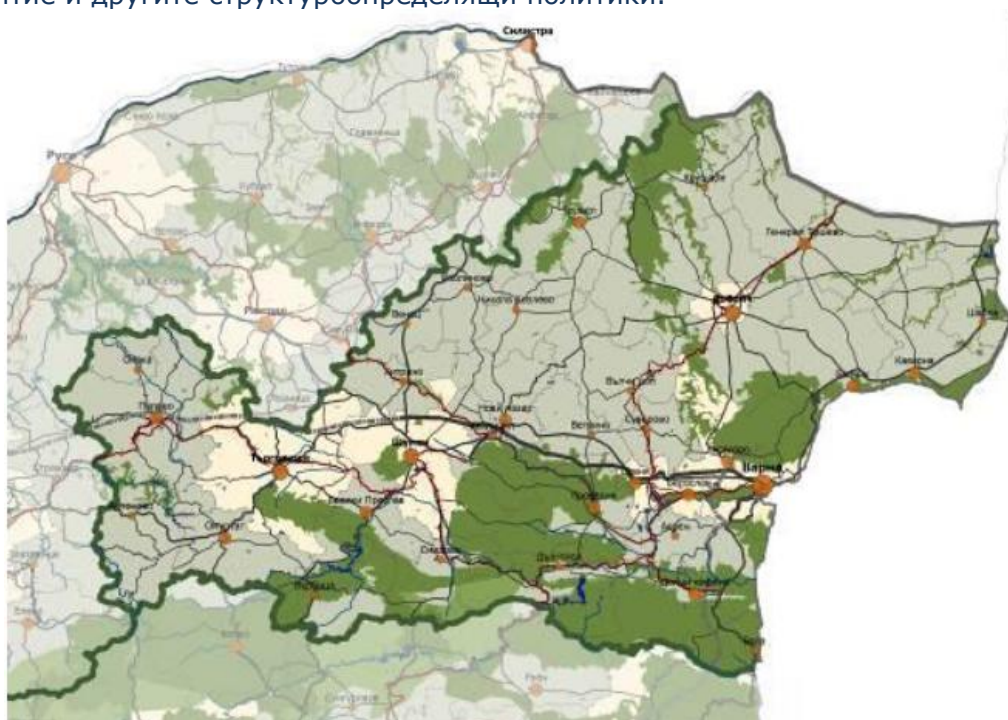
За Североизточен район на РБългария, Област Варна и Община Варна няма разработени специално документи за АКП. Но има някои мерки, касаещи подобряването на екологичното състояние в района, зелените системи, борбата с ерозията, свлачищата и срутищата по Черноморското крайбрежие, които са в пряка връзка с намаляване риска от въздействията на изменението на климата.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

2. РЕГИОНАЛЕН ПЛАН НА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОИЗТОЧЕН РАЙОН (СИР) 2014 – 2020Г.

Регионалният план за развитие на Североизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. е документ за стратегическо планиране, който, като отчита специфичните характеристики и потенциала на района, определя средносрочни цели и приоритети за устойчиво и интегрирано регионално и местно развитие в съответствие с предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие и другите структуроопределящи политики.

Фигура 1. Карта на СИР

Североизточният район обхваща северната част на българския бряг на черноморското крайбрежие, част от източния дял на Стара планина, част от Лудогорието и Добруджа. Районът е съставен от областите Варна, Добрич, Шумен и Търговище и 35 **общини**:

- Варненска област с 12 общини: Аврен, Аксаково, Белослав, Бяла, Варна, Ветрино, Вълчи дол, Долни чифлик, Девня, Дългопол, Провадия, Суворово.
- Добричка област с 8 общини: Балчик, Генерал Тошево, Добрич – селска, Каварна, Крушари, Тервел, Добрич, Шабла.
- Шуменска област с 10 общини: Венец, Върбица, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Никола Козлево, Нови пазар, Преслав, Смядово, Шумен.
- Търговищка област с 5 общини: Антоново, Омуртаг, Опака, Попово, Търговище.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Площта на района е 14 487 км² или 13.05% от територията на страната. Той е най-малкият по площ от всички райони в страната.

В Регионалния план за развитие е направен обстоен анализ на природните дадености и предпоставките за икономическото развитие на района.

Разпределението на земята по видове земеползване е следната: земеделските територии са 68.8%, горските 23.3%, урбанизираните 5.9%. Районът е на първо място в страната по количеството обработваема земя на човек от населението (9,3 дка). Степента на лесистост обаче е по-ниска от средната за страната. Широкото разпространение на черноземните, тъмносивите и наносните почви е подходящо за отглеждане на зърнени и нетоплолюбиви технически култури, трайни насаждения и лозя, а върху напоявани площи – зеленчуци, дини и пъпеши.

Релефът на по-голямата част от територията на района е низинно-равнинен (в северната му част) и преминава на юг в платовидно-хълмист и планински. Територията обхваща източните части от Дунавската хълмиста равнина и Предбалкана. Черноморското крайбрежие на района (с изключение на най-северните му части) е с ясно изразени стари и съвременни абразионни, свлачищно-абразионни, свлачищни и акумулационни форми. Регистрирани са силно проявени свлачища в община Балчик - „Тузлата“, „Пречиствателна станция“, „Балчик“, „Вилна зона Балчик“, „Кранево“. В община Каварна са активни свлачището край гр.Каварна и локално свлачище СБА. Условно стабилизирани са свлачищата край с.Камен бряг (Яйлата), край селата Божурец и Топола, и свлачищен район „Икантълъка“. Активни са свлачищата в района между Варна и Кранево, условия за свлачищни процеси има и на територията на общините Бяла и Аврен. Брегоукрепителни съоръжения са изпълнени в района на Варна, Почивка, Траката, Евксиноград, Св. Константин и Елена, Ривиера, между Златните пясъци и Кранево, Балчик. По крайбрежието на р.Дунав са регистрирани 13 свлачища в районите на гр.Тутракан и вилната зона на гр.Силистра.

Акумулативните участъци са представени от плажове.

Черноморският шелф е различно широка, слабо наклонена стъпално понижаваща с на изток подводна платформа. Обликът на подводния релеф се обуславя от морски тераси на различни дълбочини, върху които са оформени различни по големина валове.

Едно от големите богатства на Североизточния район за планиране в неговата крайбрежна част са пясъчните плажни ивици. Тук е най-дългата по цялото черноморско крайбрежие пясъчна плажна ивица – при устието на реките Камчия и Фъндъклийска, община Долни Чифлик.

Районът се намира в зоната на **умереноконтиненталната климатична област** с ясно изразено смекчаващо климатично влияние на Черно море в 30-35 километровата крайбрежна зона. В континенталните части на района лятото е горещо, а зимата – суха и студена. Характерни са летните засушавания. Валежите са под средните за страната и са недостатъчни за ефективно земеделие. Преобладават западните и северозападните ветрове, през зимата чувствително се увеличават северните и североизточните ветрове. Поради силните и постоянни ветрове в равнинните части често снежната покривка се отвява и почвата дълбоко замръзва.

Климатичните особености в крайбрежните зони се характеризират с положителни средномесечни температури през цялата година. Началото на есента в тези зони се характеризира с термични условия, близки до летните, което е предпоставка за по-дълъг курортен сезон. Наблюдава се ясно изразен засушлив период през лятото – месеците юли и август. През зимата преобладават ветрове от северна-северозападна и североизточна посока. През топлото полугодие преобладаващи по крайбрежието са източните ветрове.

Като се изключи река Дунав, районът е **най-бедният на пресноводни ресурси** в страната. Тук върху 20% от територията на страната се формират едва 7% от сумарните водни ресурси. Водният отток се формира от река Камчия с притоците ѝ Луда Камчия и Голяма Камчия, реките Каменица (Провадийска), Девненска, Батова и притоците им, река Двойница (гранична с

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Югоизточния район за планиране) и др. Характерно за района е, че северната му част е най-безводната в страната. Там не протича нито една река, характерни за тази част са т.н. временни реки. Това се дължи на поръзността на льосовата покривка и окарстената варовикова основа, оскъдните валежи и слабия наклон на релефа. Комплексни и значими язовири, използвани за напояване, битово и промишлено водоснабдяване в района са: Бели Лом, Цонево, Съединение, Тича, Ястребино. Други по-големи язовири са Фисек, Ломци, Елешница, Снежина. В района има изградени през 60-те години на миналия век множество микроязовири за гравитачно напояване на селскостопански земи. По-голямата част от тях не се поддържат и са с неизяснена собственост. Затова голямо значение за икономическото развитие на района имат водите на р. Дунав.

Минералните води са ограничено представени в северозападната част на района за планиране като с национално значение са находищата при с. Мараш - община Шумен и местността Боаза община Търговище. Източната част на СИРП е богата на минерални води, разкрити най-вече в областите Варна и Добрич.

Хоризонтите с национално значение и широко площно разпространение са: „Долна Камчия“ – йодобромни води в общините Долни чифлик и Аврен“; „Район Североизточна България“ на подземни води от малмоваланжинския водоносен хоризонт в областите Варна и Добрич; „Район Варненски басейн“ подземни води от еоценския водоносен хоризонт в областите Варна и Добрич.

По Черноморското крайбрежие са разположени най-големите **естествени водоеми** в района - Варненското и Белославското езера, Шабленското езеро, Дуранкулашкото блато, Шабленската Тузла, Балчишката Тузла и Наневската Тузла.

Черно море, най-големият в България повърхностен воден басейн е източна граница на района и страната.

Крайбрежната зона на р. Дунав е богата на подпочвени води. Областите Варна и Добрич също са богати на подпочвени и карстови води.

В Североизточния район има **голямо разнообразие на почви**. Най-разпространени са черноземните почви с техните разновидности - карбонатни, излужени, типични, оподзолени, отличаващи се с голямо естествено плодородие. По Дунавското крайбрежие и в долините на реките са разпространени алувиално-ливадни почви, ливадно-черноземни, делувиални и торфено-блатни почви, а по суходолията – еродирани излужени черноземи. Широко разпространените черноземни и наносни почви са подходящи за отглеждане на зърнени и нетоплолюбиви технически култури, овощни насаждения и лозя, а върху напояваните площи – зеленчуци, дини и пъпеша. По северните склонове на хълмовете и Източна Стара планина са разпространени горски почви (сиви, тъмно и светлосиви, сивокафяви, кафяви, канелени).

По-важни представители на дивеча в района са елени, сърни, диви прасета, муфлон, дива коза, лисици, чакал, вълк, зайци, яребица, дива патица, пъдпъдък, фазани, гургулица, гугутка и др. От рибите във вътрешните реки са най-разпространени черна мряна, бяла мряна, речен кефал, уклея, каракуда, шаран, червеноперка, сом, скобар, блескач. В р. Дунав най-голямо стопанско значение имат шаранът, сомът, бялата риба, чигата, есетрата, моруната. Сладководноморските видове риба са руска есетра, пъструга, моруна, карагъоз и др. Морските риби са цаца, хамсия, кефал, калкан, скумрия, паламуд, сафрид и др.

В района са разпространени много билки: бял равнец, риган, мащерка, жълт кантарион, багривно подрумниче, вълча ябълка, обикновен пелин, зайча сянка, клинавче, градско омайниче, дяволска уста, гингер, теснолист живовлек, голяма телчарка и др.

В общата оценка на регионите на ЕС по **степен на уязвимост** към предизвикателствата пред развитието до 2020 г. - глобализацията, климатичните промени, демографските промени и енергийната зависимост, Североизточният район се класира на шесто място сред европейските региони с най-висока степен на уязвимост и по четирите предизвикателства. Неговият общ индекс

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

на уязвимост е 82 от 100 възможни. СИ район е особено силно уязвим на климатичните промени. Повишен е рискът от засушаване, ветрова ерозия, морска абразия и ново активизиране на свлачищната дейност. **Адаптацията към климатичните промени е от съществено значение за СИР, защото те могат да повлияят негативно на селското и горското стопанство, на развитието на туризма, на рибарството, на производството на енергия, на състоянието на водните ресурси и на общото биологично равновесие в района.**

Населението на района според преброяването от февруари 2011 г. е 966 097 души или 13.12% от населението на страната. Районът е на второ място в страната след Югозападния по гъстота на населението - 66.68 д/км², по-висока от средната за страната. Разпределението на населението по области обаче показва значителни разлики, което е индикатор за различия и в общото социално-икономическо развитие в района – с най-голям брой, почти половината от населението на района, е област Варна – 475 074 д., като в град Варна е съсредоточена една трета от населението на района (334 870 д), а област Търговище е с най-малък брой население – 120 818 д. Демографските данни от преброяването през 2011г. показват намаление на населението на района с 53200 жители спрямо предходното преброяване през 2001г. Намаляло е населението на всички области с изключение на област Варна, където има минимално нарастване с 2.8 %.

Градското население в СИР е 72.7%, почти колкото средната за страната степен на урбанизация - 72,5%. На територията на района са разположени 721 населени места, от които 30 са градове. Град Варна, от 2-ро йерархично ниво, с население 334 870 д., трети в страната. От 3-то йерархично ниво са Добрич – 92 030 д., Шумен 80 855 д. и Търговище – 37 611 д. Няма други средни градове, които да допълват и балансират областните центрове. Малките градове от 4-то йерархично ниво в района са 10 бр.

Икономическото състояние на СИР е определено при анализа като сравнително добро. Създаденият в района БВП на глава от населението през 2008 г. е 7 231 лв. – 80.3% от средния за страната и трети след ЮЗ и ЮИ райони и е 37.0% от средния за регионите на ЕС-27.

Районът има 10.64% принос **в БДС на страната. За 2010 г., БДС** в СИР е 6 461 хил. лева, което го нарежда на четвърто място в страната.

В икономиката на СИР селското стопанство е един от приоритетните отрасли поради изключително благоприятното съчетание на природно-климатичните условия. Промислеността е основен структуроопределящ отрасъл на регионалната икономика. Основните производства са химическата промишленост, транспортното машиностроене, производството на изделия от минерални суровини, както и хранително-вкусовата промишленост на основата на добре развития земеделски сектор. Все почвче ще нараства значението на т. н. "Морска индустрия", защото всички дейности в нея са взаимно обвързани и развитието на една от тях води до развитие и на другите, като по този начин формира клъстер "Морска индустрия".

През 2009 г. в сектора на услугите се формират 64,48% от БДС на района, в сектора на индустрията – 28,07 %, а в сектора на селското стопанство – 7,44 %.

В развитието на туризма за 2011 г. СИР заема водещо място с дял 30,4% от общите приходи от туризъм и 29,2 % от легловата база на страната.

СИР се нарежда на трето място в страната за 2010 г. по размер на акумулираните преки чуждестранни инвестиции, като в сравнение с 2009 г. те са нараснали с 19 004.1 хил.евро.

Икономическата активност на населението на 15 и повече навършени години в СИР през 2011 г. е 52,8%, което го нарежда на второ място след ЮЗР с 66.4%. Водещи по икономическа активност в района са областите Шумен - с 57.6 % и Търговище - с 51.9 %. За 2011г. СИР е с коефициент на заетост на лицата на 15 и повече години 44,6 %, при средната стойност за страната – 45,6% като най-висок е коефициентът в област Варна – 46.5 %. За лицата от 20 до 64 години през 2010 г. коефициентът на заетост е 61,9% при средна стойност за страната 65,4%, а за ЕС-27

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

– 68,6%. През 2011г. този коефициент спада на 61,0% и това отдалечава района от изпълнението на 76% заетост сред до 2020г. за изпълнение на Стратегия „Европа 2020“.

Средният **коефициент на безработица в района** на лицата на 15 и повече навършени години за 2010 г. е 14,5%, а за 2011 г. е 15,5%, най-висок сред районите в страната, като за област е Шумен – 26,5%, а в област Варна -10,3%.

Доходите на населението в района за 2010 г. са под средните за страната, като за едно лице средният годишен доход е 3 315 лв., а за страната е 3 648 лв.

Броят на лицата с висше **образование** в района към 1.02.2011 г. са 166 346 (18,5 %) и по този показател районът е на второ място в страната, а завършилите средно образование са 364 319 (40,5 %). В град Варна, където са 5 от 6-те, действащи в района университети, 30,6 % от населението е с висше образование.

Системата на здравеопазването в СИР постига средно ниво за страната по осигуреност със здравни грижи. През 2011 г. в района има 37 болнични заведения, от които 17 са многопрофилни болници и 16 специализирани болници и 277 заведения за извънболнична помощ. На 100 хил. д. се падат 473 легла, което в сравнение със средното за страната – 611 легла е твърде ниско.

Културното наследство на СИР с наличието на културни ценности от Античността, Средновековието, Възраждането и Следосвобожденската епоха е много богато. На територията на района през 2011 г. са разположени 457 читалища, 8 театъра, 29 музея.

Към 2011 г. делът на пътищата с национално и международно значение в района(автомагистрала и пътища I клас) е 21,3%, по-висок от средния за страната (17,5%), а гъстотата им е 0.039 км/км², най-висока от всички райони (средната за страната е 0.032 км/км²). Железопътният транспорт е представен от три главни жп линии и осигурява пътническата и товарна дейност. Общата дължина на изградените и функциониращи ж.п. линии на територията на района през 2011 г. е 478 км (11,7% от ж.п. мрежата на страната), от които половината са удвоени (при 24% за страната), а 78% са електрифицирани (70% за страната).

Международното пристанище Варна е важен център на транспортната система на страната, през 2011 бележи сериозен ръст, като обработва 9,14 млн. тона товари. За първите 7 месеца на 2012 г. през кейовете на порта са преминали общо 5,35 млн. тона товари, което го прави безспорен лидер в България. Пристанище Варна-Изток се нуждае от модернизирани и окончателно преместване на товарните дейности. Въздушният транспорт е представен от летище Варна ЕАД, което е с международен статут и почти 99% от пътничкооборота се формира от туристи.

Местоположение на СИР и силната енергийна зависимост на страната с доставка на енергийни ресурси предимно от Русия, са довели до голямо натоварване територията на района с енергийни мрежи и съоръжения от най-висок клас - транзитни газопроводи и преносни електропроводи 400кV. На СИР се отрежда водеща роля, свързана със Стратегия Европа 2020, за постигане 16% дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление. Районът е на първо място в страната по инсталирана мощност на база използване енергията на вятъра.

В НСРР на Р България за периода 2012-2022 г. е изготвена комплексна оценка на районите от ниво 2 по набор от 6 показателя, които покриват до голяма степен индикаторите на Стратегия „Европа 2020“: ниво на заетост на населението от 20 до 64 години, средства за НИРД в % от БВП, произведена ел. енергия от ВЕИ, дял на висшестите във възрастовата група 30 – 34 години, дял на рано напусналите училище в групата от 18 до 24 години, БВП на глава от населението през 2009 г. Този индекс на районно развитие показва изходната позиция на българските райони за постигане на целите на Стратегия „Европа 2020“ и ги подрежда по следния начин : СЗ район – 2,0, СЦ район – 2,0, СИ район – 2,4, ЮИ район – 2,2, ЮЦ район – 2,2, ЮЗ район – 5,5 (Таблица 1).

Таблица 1: Североизточен район - сравнителни характеристики с районите от ниво2, НСИ. 2011

Райони	Територия	Население	Гъстота на населението	БВП на човек в PPS, EU27 = 100%, 2008 г.	Коефициент на безработица	Коефициент . на заетост	Население в градовете	Население в градове над 20 хил. д.	Области и общини в района
	км ²	брой	д/км ²	%	%	%	%	%	брой
СЗР	19 070	847 138	44.42	28.0	11.0	40.0	63.2	40.11	5/51
СЦР	14 974	861 112	57.50	30.0	11.5	42.0	66.5	50.11	5/36
СИР	14 487	966 097	66.68	37.0	14.5	45.9	72.7	56.35	4/35
ЮИР	19 798	1 078 002	54.45	36.0	10.6	45.1	71.3	55.12	4/33
ЮЦР	22 365	1 479 373	66.14	30.0	11.4	45.1	66.7	43.63	5/57
ЮЗР	20 306	2 132 848	105.03	73.0	6.8	54.0	83.1	71.95	5/52
България	111 001	7 364 570	66.34	43.0	10.2	46.7	72.5	52.88	28/264

Характерът на земеползването в СИР може да се представи и очертае в своите особености само в сравнителен план с другите райони от ниво 2 в страната. С оглед природогеографските особености на района, той се характеризира със сравнително голям дял на земеделските територии (68,7 %) и респективно – с малък дял на горските територии (23,3 %) при средно за страната 33,6 %. С почти същите характеристики на територията е и Северният централен район, а в Северозападния район площта на горските територии е още по-малка (22,8 %). СИР се откроява сред другите райони с най-голям дял на териториите на населени места и други урбанизирани територии (5,9 %) при средно за страната 5,0 %. Тази особеност се дължи най-вече на площите на добруджанските села с големи дворове, а също и на сравнително големите площи, заети от промишлени предприятия и не на последно място - на туристическата урбанизация по крайбрежието. Сравнително голям е дялът и на транспортните територии в района (0,8 %) при средно за страната 0,6 %. В същото време районът има най-малък дял на защитените природни територии в сравнение с другите райони – само 1,11 % при средно за страната 5,2 %. Не са много и определените защитени зони по Natura 2000 – 25,5 % при средно за страната 33,9 %.

За резервати (4 бр.) са обявени образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им. Това са резерватите Камчия, Калиакра, Букака и част от резерват Бели Лом (в землището на общ. Цар Калоян). Общата им площ е над 2000 ха.

Поддържаните резервати са 9 бр. с обща площ 1371,5 ха. За такива са обявени екосистеми, включващи редки и застрашени диви растителни и животински видове и местообитанията им. По-големите от тях са Сребърна и Балтата. "Сребърна" е включен в Списъка на обектите на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО. Над 160 различни вида птици свиват гнезда в резервата - близо половината от "птичия инвентар" на България. Останалите поддържани резервати са: Патлейна, Дервиша, Вълчи проход, Момин град, Върбов дол, Киров дол и Калфата.

Природните паркове са територии, включващи разнообразни екосистеми с многообразие на растителни и животински видове и на техните местообитания с характерни и забележителни ландшафти и обекти на неживата природа. На територията на района са разположени два природни парка с обща площ 5250,6 ха. Това са Златни пясъци и Шуменско плато. Природният

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

парк „Златни пясъци“ е обявен за защитена територия през 1943 г. с цел запазване на растителни и животински съобщества и характерни земни образувания и пейзажи, имащи научна и културна стойност и значение. Природният парк обхваща част от склоновете на Франгенското плато. На територията на парка са установени около 500 вида висши растения, от които 8 растителни вида са защитени. Срещат се 7 вида земноводни, 8 вида влечуги, 70 вида птици и над 20 вида бозайници, много от които са защитени видове животни. В границите на парка попада защитената местност „Аладжа манастир“.

Природният парк „Шуменско плато“ е обявен през 1980 г. с цел запазване на ценни растителни и животински общности, както и голямото разнообразие и красотите на местата, подходящи за почивка и туризъм. Предопределящ специфичните особености на парка е карстовият релеф, представен от повърхностни форми (въртопи, валози, карстови долини) и подземни форми (известните пещери са 34, между тях са водните пещери „Зандана“, дълга 2200 м и „Тайните понори“, най-дълбоката в Североизточна България – 101 м и дълга 1716 м).

На територията на Шуменското плато са установени 9 защитени, един застрашен и 8 редки вида растения, включени в „Червена книга на Р България“. От представителите на висшата фауна се срещат 28 вида бозайници, 61 вида птици, 14 вида влечуги и 6 вида земноводни. Представители на пещерната фауна са 10 вида прилепи. В границите на природния парк се намира резерват „Букака“.

На територията на СИР са разположени и множество **природни забележителности и защитени местности**. За **природни забележителности** са обявени характерни и забележителни обекти на неживата природа, като скални форми, земни пирамиди, пещери, находища на вкаменелости и минерали, пясъчни дюни и други, които са с изключителна стойност поради присъщата им рядкост, представителност, естетичност. По-известни от тях са живописните скали „Побитите камъни“. За **защитени местности** се обявени територии с характерни и забележителни ландшафти, местообитания на застрашени, редки и уязвими растителни и животински видове. По-известни от тях са Шабленското езеро, Яйлата, Аладжа манастир, Каракуз, Калимок, Марашка кория и много други.

Районът представлява една изключителна мозайка от различни типове **природни местообитания** като важно място в него заема преминаващия основен миграционен път на птиците - Via Pontica. Тук са разположени крайбрежните влажни зони по р. Дунав и Черно море с международно значение, превърнали се в най-важните зимовища в Европа на редица видове водоплаващи птици (повече от 500 000 зимуват в езерата Сребърна, Шабла и Дуранкулак и другите влажни зони). Р България изпълнява задължения по опазване и управление на влажните зони, вписани в списъка към конвенцията – Сребърна, Дуранкулак и Шабла, в които се реализират проекти, финансирани от наши и Европейски фондове. В района се намират и други влажни зони с международен природозащитен статус „Корине“ като „Ятата“, община Белослав; „Казашко“, община Варна; блата и азмаци в резерватите „Камчия“ и „Балтата“; „Таук-лиман“; „Калимок-Бръшлен“; рибарници и микроязовири край р. Дунав; влажни зони около язовир Цонево и др.

По-важните територии от „НАТУРА 2000“ /освен изброените по-горе влажни зони/, разположени в СИР, заемат части от: Камчийската планина, най-източните части на Стара планина, около язовир Цонево, Провадийско-Рояжките плата, Долината на Суха река с каньона; по – малки влажни зони по Черноморското крайбрежие.

В общата оценка на регионите на ЕС по **степен на уязвимост** към предизвикателствата пред развитието до 2020 г. - глобализацията, климатичните промени, демографските промени и енергийната зависимост, Североизточният район се класира на шесто място сред районите с най-висока степен на уязвимост и по четирите предизвикателства. Неговият общ индекс на уязвимост е 82 от 100 възможни. СИ район е особено силно уязвим на климатичните промени, които евентуално

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

ще настъпят. Повишен е рискът от засушаване, ветрова ерозия, морска абразия и ново активизиране на свлачищната дейност. Климатичните промени представляват значително предизвикателство пред селското и горското стопанство, рибарството, производството на енергия и туристическата индустрия. Адаптацията към климатичните промени е от съществено значение за СИР.

Оценката на резултатите от постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите за регионално развитие за периода 2007-2009 г. показва, че:

- Общата перспектива за развитието на СИР за периода до 2013 г. е за възстановяване на нивата на растеж след средата на 2011 г. и запазване на втората позиция сред районите от ниво 2 по отношение на БВП на човек от населението;

- Няма значим напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в СИР. Запазват се различията в заетостта, а тези по отношение на произведената продукция на глава от населението, безработицата и размера на средната годишна заплата на наетите лица, се увеличават;

- Концентрацията на ресурсите от ОП следва да бъде преосмислена в контекста на промяната на акцентите в политиката за регионално развитие към районите за целенасочена подкрепа (съгл. чл. 5 от ЗРР);

- Потенциалът за изпълнение на **Стратегическа цел 1:** Развитие на динамична икономика, основана на конкурентоспособност и иновации, е определен като **ограничен** – необходими са допълнителни и целенасочени усилия за изпълнение на планираните мерки, особено тези по Приоритет 1 и 3;

- Мерките по **Стратегическа цел 2:** Мобилизиране и повишаване качеството на човешкия потенциал и достигане на европейски стандарти на заетост и жизнена среда са в процес на изпълнение. Реализираният **напредък** по Приоритети 4 и 5, определят наличието на **потенциал за задоволително изпълнение** на Стратегическа цел 2 в рамките на програмния период до 2013 г.

- Изпълнението на мерките по **Стратегическа цел 3:** Въвеждане на съвременни подходи на управление, развитие на партньорството и териториалното сътрудничество се характеризира с ограничен напредък. Това разкрива, че потенциалът за постигане на Стратегическа цел 3 до 2013 г., е ограничен.

- Тенденцията за запазване нивата на вътрешнорегионалните различия и относително ниските показатели за развитието на СИР спрямо страната, както и ограниченият напредък в изпълнението на мерките по Стратегическите цели на РПР СИР 2007-2013 г., показват че като цяло потенциалът за тяхното постигане до 2013 г., **е ограничен**.

За извършване на анализа и оценката на климатичната сигурност на СИР са използвани данни от доклада „Регионален индекс за климатична сигурност“ от 22 ноември 2010 г. по проект „Региони за устойчива промяна“ (RegionsforSustainableChange, RSC) по програма INTERREGIVCна ЕС.

Използваният Регионален индекс за климатична сигурност /РИКС/, показва възможността на регионът да се справи с проблемите, свързани с изменението на климата. Индексът оценява и следи състоянието на регионите въз основа на седем тематични области, като коефициентите за СИР са както следва:

1. Емисиите на парникови газове на глава от населението в региона - 2.43;
2. Съотношение между емисиите на парникови газове и брутния вътрешен продукт - 2.53;
3. Енергия от ВЕИ - 4.02;
4. Политическа рамка - 5.71;
5. Институционален капацитет -3.33;

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

6. Социално - политическо положение - 3.33;

7. Финансови инструменти – 5.56.

Обобщените крайни стойности на РИКС за района са 26.92 точки, което го поставя в относително благоприятна позиция по отношение на другите райони - на трето място, след ЮЦ и ЮЗ райони. Въпреки това климатичната сигурност на СИР е застрашена, предвид оценките на СИР по всяка от тематичните области 1-7.

По отношение на тематична област 1 - Емисиите на парникови газове на глава от населението, Североизточният район е с една от най-ниските оценки -на второ място след Югоизточния. Тези резултати се дължат главно на факта, че индустрията и икономиката като цяло, са технологично по-изостанали от Югозападния район например, а и тук се намират обекти – големи източници на емисии на парникови газове.

В неблагоприятно положение е СИР и по тематична област 2. При средно ниво за българските региони 4,94, СИР получава оценка 2,53. Причините за това положение се свързват отново с високото ниво на емисии на парникови газове и средното ниво на брутния вътрешен продукт на района.

По тематична област 3 - Енергия от ВЕИ, Българските райони получават средна оценка 4,75, а оценката на СИР отново е под средната - 4,02. Тази оценка до голяма степен се дължи на ограниченото разпространение на водноелектрически централи в района. Трябва да се имат предвид и природните дадености – например в област Добрич съществуват силно ограничени възможности за развитие на водноенергийния сектор. Благоприятни са условията за използване на енергийната сила на вятъра и слънцето.

Самооценката на тематичните области от 4 до 7, направена от регионалните институции, е твърде различна за шестте региона. СИР има най-висок резултат от всички региони във всички четири тематични области (средно 4,48 точки). Регионалната администрация е дала най-ниски оценки за тематични области 5 и 6. Това е показателно за наличието на проблеми, свързани с общия административен капацитет, недостатъчни знания и липса на умения за интегриране на изменението на климата в регионалната политика.

От направения SWOT анализ в регионалния план за развитие на СИР, интерес представляват силните и слабите страни, както и възможностите и заплахите за отделните сектори и околната среда в района, включително във връзка с изменението на климата, а именно:

Силни страни:

- Наличие на научни институти и висши учебни заведения и научен потенциал за развитие на високотехнологични производства;
- Наличие на суровинни и енергийни източници с потенциал за разработване чрез привличане на чуждестранни инвестиции;
- Силно развита туристическа функция на крайбрежието и възможности за обогатяването ѝ с включване на природните и културни ресурси на хинтерланда;
- Добре развит земеделски сектор при наличието на висококачествена обработваема земя и благоприятни агроклиматични условия за растениевъдство и зърнопроизводство;
- Добра енергийна обезпеченост и наличие на условия за използване на ВЕИ;
- Съхранена природна среда с характерни ландшафтни качества, богато биоразнообразие и богати рекреационни ресурси.

Слаби страни :

- Големи вътрешнорегионални неравенства и контраст в начина на живот в централните и периферните територии/общини;
- Липса на добра обвързаност на висшето образование и научно-изследователската и развойна дейност с бизнеса, ниски разходи за НИРД.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

- Класиране на СИР сред слабо развитите европейски райони, силно зависими от новите предизвикателства и заплахи – глобализация, климатични промени, демографски упадък, енергийна зависимост;
- Концентрация на населението в град Варна и намаляване на населението в другите градове, общини и области, особено интензивно в периферните части на района;
- Проблеми в инфраструктурното обзавеждане на района;
- Проблеми в състоянието на околната среда - замърсяване на въздуха, водите, почвите и акваторията в промишлено-градската агломерация „Варна-Девня“, проява на разрушителни свлачищни процеси и абразия по крайбрежието, ветрова ерозия в добруджанската територия, нарушения при открития добив на нерудни изкопаеми, недостиг на пресни води.

Възможности:

- Районът да се възползва от стратегическото географско разположение и да участва активно в Черноморското икономическо сътрудничество;
- Подобряване на туристическото предлагане чрез съчетаване на морския туризъм с допълнителни туристически дейности във вътрешността на района - климатичен, ловен, селски, еко, културен, познавателен и др.;
- Подобряване на регионалната и местна инфраструктура - развитие на транснационалните инфраструктурни мрежи, осигуряване на достъп до европейските инфраструктурни мрежи, изграждане на крайморски транспортен коридор;
- Разработване на нови енергийни източници с висок енергиен потенциал за развитието на националната икономика;
- Научно обслужване на селското стопанство и обвързването му с хранително-вкусовата промишленост до краен продукт.

Заплахи:

- Продължителни негативни въздействия върху икономиката и жизненото ниво като следствие от световната икономическа криза;
- Задълбочаване на неравенствата в икономическото и социално-културното развитие между центъра Варна и останалите общини, особено периферните общини;
- Увеличаване на териториите с голям демографски упадък поради отрицателен естествен прираст и миграция на населението;
- Компрометиране на природно-рекреационния ресурс и качествата и устойчивостта на околната среда на крайбрежието вследствие на прекомерно туристическо натоварване на крайбрежната ивица.
- Засилване на зависимостта на района от климатичните промени, които могат да повлияят негативно на селското и горското стопанство, на развитието на туризма, на състоянието на водните ресурси и биоравновесието.

Както се вижда от направения анализ, прекомерното туристическо натоварване на крайбрежието, демографските проблеми и миграцията на населението, последвалият упадък на някои части от региона още повече задълбочават уязвимостта на района от измененията на климата.

Благодарение на своето местоположение СИР играе важна роля за черноморското икономическо сътрудничество и връзките на страната с Централна Азия. От друга страна границата с Румъния предполага развитието на трансгранично сътрудничество със северната ни съседка. развитието на Черноморския район се обвързва с няколко ключови документа, между които Директива 2000/60/ЕС, установяваща рамката за действията на Общността в областта на политиката за водите и Директива 2008/56/ЕС, поставяща основите на интегрираната морска политика, която цели обединяването на приоритетите в областта на транспорта, рибарството и

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

аквакултурите, туризма, сигурността и безопасността, управлението на риска, опазването на околната среда, развитието на науката и иновациите. Потенциалите за развитието на СИР са свързани пряко с възможностите за териториално сътрудничество. В това отношение следва да се посочи учреденият през 2008 г. като нестопанска организация Черноморски Еврорегион, подпомагащ сътрудничеството между регионите и общините в басейна на Черно море. Организации от Черноморския регион, области и градове ще могат да кандидатстват по програмата "Черноморска синергия" на Европейския съюз чрез съвместни проекти за развитие на енергетиката, екологията, културата, туризма. СИР е и един от двата избираеми български района от ниво 2 по Съвместната оперативна програма „Черноморски басейн 2007-2013“.

От НСРР-2012–2022 г. са изведени и специфичните насоки за разработване на Регионалния план.

Характерно за СИР е, че на него се пада най-големият относителен дял в постигането на целите на Стратегия Европа 2020 по отношение на ВЕИ в крайното енергийно потребление КЕП (18%) и намаляването на енергийната интензивност на БВП с 54% при средно 50% за страната. Приоритетите за постигане на целите на регионалното развитие ще бъдат обвързани с интегрираната морска политика и консолидираните приоритети на програмата за Черноморския регион. Те са насочени към използване на потенциалите за развитие в транспорта, ВЕИ, НИРД, туризъм и качество на живот. Приоритет за транспортна инфраструктура в СИР е изграждане на АМ „Черно море“ и извеждане на транзитния автомобилен трафик по-далече от чувствителната крайбрежна територия, курортните селища и комплекси по брега. Що се отнася до развитие на ВЕИ сектора, трябва да се използва потенциала на района за изграждане на особено на ветрогенератори в крайбрежните територии и в шелфа. Иновации и научно-технологично развитие. Развитието на СИР неразривно се свързва и с развитие на научната инфраструктура, Технологичните паркове и офиси за технологичен трансфер; внедряване на системи за управление на качеството, стимулиране на екологично чисти и енергоспестяващи производства, стимулиране на продуктови и технологични иновации; създаване на привлекателна бизнес среда чрез изграждане на подходяща бизнес инфраструктура, създаване и развитие на клъстери и инвестиционен маркетинг. Въвеждане на ширококолов достъп до интернет в публичните институции, предприятията и домакинствата.

В сферата на туризма вниманието е насочено към повишаване на туристическия интерес и обогатяване на морския рекреативен туризъм с разнообразни туристически продукти и услуги не само със сезонен характер – яхтен, културен, екологичен, аграрен, приключенски, селски, ловен и религиозен туризъм, спа и др. ; преодоляване на сезонността на морския рекреативен туризъм и осигуряване на целогодишна натовареност на туристическата база, вследствие уникалните културно-исторически паметници, историко-архитектурните комплекси и природни дадености; развитие на туризъм във вътрешността на района.

В сферата на опазване на околната среда като приоритетни са изведени: обновлението на обществения транспорт и изграждането на системи, осигуряващи по-висока степен на сигурност; намаляване на шумозамърсяването и подобряване качеството на въздуха в градовете; изграждане и разширяване на пречиствателни съоръжения за отпадни и питейни води, канализационни и водоснабдителни мрежи; депониране, обезвреждане и рециклиране на битови и промишлени отпадъци и рекултивация на замърсени територии; защита от ерозионни и свлачищни процеси, предпазване от наводнения и мониторингови системи за опазване на околната среда, прилагане принципите на Интегрирано управление на крайбрежни зони (ИУКЗ); постигане на добро екологично състояние на морските води съгласно Рамкова директива за морска стратегия.

Националната програма за реформи 2012-2015 г. дефинира приоритетните области, допринасящи в най-голяма степен за постигане на целите на **Стратегията „Европа 2020“** -

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

стабилни публични финанси, по-висока заетост, по-добър бизнес климат, по-добро образование и повече научни изследвания, по-голяма ресурсна ефективност и по-ниски емисии на парникови газове, като определя и параметрите на националните цели. Оттук се определят и потенциалните възможности на СИР за изпълнение на националните цели.

Към Националната цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.“ са дефинирани две подцели: Намаление на равнището на безработица сред младежите (15-29 г.) до 7% през 2020 г.; постигане на заетост от 53% през 2020 г. сред по-възрастните (55-64 г.) На фона на националната цел – постигане на 76% заетост, за СИР в НСПР 2012-2022 е поставена цел – постигане на 74% заетост.

Национална цел 2 е „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП“. Разходите за НИРД към БВП в България представляват едва 24% от средното равнище на ЕС. СИР, сравнен с най-развития европейски район в това отношение – Braunschweig, Германия, показва сериозно изоставане по този индикатор. За 2010 година СИР се нарежда на трето място след ЮЗР /0.77 %/ сред българските райони от ниво 2, но в рамките на сравнителния анализ за европейските райони доближава последния - СЦР. Успешното прилагане на насърчителни мерки в областта на иновациите и инвестициите, както и в областта на науката ще допринесат за повишаване и усвояване на иновативния потенциал на района и постигане на заложената цел за страната като цяло. При заложена национална цел 1,5% дял инвестициите в НИРД, за СИР е заложено 2,0%, предвид по-добрата изходна позиция на района в тази сфера.

В област климат-енергетика българската икономика е изправена пред три основни предизвикателства, свързани с ефективното използване на природните ресурси – висока енергийна интензивност на БВП (89% по-висока от средната за ЕС), зависимост от внос на енергийни ресурси (70% от брутното потребление на природен газ, суров нефт и ядрено гориво се осигурява чрез внос, което показва почти пълна зависимост от външни доставки) и необходимост от екологосъобразно икономическо развитие чрез намаляване на емисиите на парникови газове. Основните приоритети на енергийната политика за следващите десет години са увеличаване на дела на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност.

Изходните позиции на страната през 2010 г. са 13.8% дял на ВЕИ в брутното крайно енергийно потребление и енергийна интензивност 0.855 т.н.е. за 1000 евро БВП /2000г-100/. Националната цел 3 - пакет „Климат-енергетика“ е „Достигане на 16% дял на ВЕИ в брутното крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020 г.“ СИР има особено добри позиции за постигане на показателя за използваемост на ВЕИ и потенциалът му за развитие в това отношение е най-голям в страната от всички райони. За изминалия период се регистрира „бум“ на изграждане на ветрогенератори на територията на СИР - главно област Добрич, където условията са най-благоприятни. Като се има предвид добрият потенциал на СИР във ВЕИ, в целите е заложено 18% дял на ВЕИ в брутното крайно енергопотребление, при национална цел 16% и 27% повишаване на енергийната ефективност при национална цел 25%.

В същото време вече започват да се наблюдават някои проблеми както по отношение възможностите на съществуващата електропреносна и разпределителна мрежа за присъединяване на новите ВЕИ, така и случаи на изграждане на ВЕИ проекти в чувствителни екологични зони с неспазени процедури по издаване на екологични оценки. Налага се и необходимостта от промяна в статута и предназначението им за неземеделски нужди и невъзможност за по-нататъшното им използване за селскостопански дейности. Всичко това крие известен риск и по-нататъшното изграждане на ветрови централи на територията на района. Едно възможно решение е изнасяне на ветровите генератори в континенталния шелф.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

За това се очаква да допринесе и Националната публична информационна система за ВЕИ, която ще съдържа информация за потенциала, производството и потреблението на енергия от възобновяеми източници и ще осигури прозрачност на дейностите, информираност на заинтересованите страни и подобряване на бизнес климата в областта на ВЕИ. Най-късно до 2015 г. Информационната система ще бъде създадена и ще обхваща разполагаемите ресурси от ВЕИ, производителите на енергия от ВЕИ, производителите на биогорива и други възобновяеми горива и възможностите за присъединяване към мрежата.

Следствие на направения анализ на потенциала на СИР е изведена следната визия за развитието му: Североизточният район на България - отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота.

Стратегическа цел 1:

„Повишаване конкурентноспособността на района чрез активиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда“

Стратегическа цел 1 е насочена към стимулиране на икономическото развитие на района чрез активизиране на собствените ресурси и съхраняване на собствената регионална специфика, която се определя най-вече от контакта с морското пространство и от характерната среда на Добруджа и Лудогорието. Сред недостатъчно добре оползотворените ресурси, които са и носители на местна и регионална специфика и потенциали за развитие, са природните ресурси и културното наследство. Необходими са мерки за ефективното използване и валоризиране на тези специфични потенциали както в централните, така и в периферните селски райони. Паралелно с това се предлага подкрепа за МСП, които дават сериозен принос за развитието на регионалната икономика, както и за развитие на нови бизнес модели и иновации. Сериозен акцент е поставен върху развитието на икономика, свързана с морето и върху важността от развитие на регионални клъстери на основата на морската индустрия.

Тази цел се подкрепя чрез пет взаимнообвързани приоритета. Икономическото развитие трябва да бъде съчетано със съблюдаване принципа на устойчиво развитие и намаляване на консумацията на енергия и суровини, технологично обновяване и развитие на зелени икономически дейности.

Приоритет 1.1. Повишаване на иновационния потенциал и научното и технологичното развитие в района

Специфичните цели в рамките на този приоритет, са ориентирани към насърчаване на научно-изследователската дейност и обвързването ѝ с потребностите на бизнеса, към обща подкрепа на бизнеса с въвеждане на нови бизнес модели и към изграждането на инфраструктурата в индустриалните зони и бизнес парковете.

Специфична цел 1.1.1. Насърчаване на научноизследователската и иновационна дейност за технологичното развитие в района

Специфична цел 1.1.2. Изграждане на инфраструктура в индустриални зони и бизнес паркове и поддържане на активна и привлекателна бизнес среда

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: реализиране на научно-иновативни партньорства между университети/научни организации и предприятията за генериране на знания и резултати с приложение в икономиката; изграждане на екологичен енергиен център за производство на ел. енергия от ВЕИ в партньорство с национални научно изследователски институти и бизнеса; създаване на регионален клъстер „стъкло“ на основата на

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

стъкларски заводи „Тракия Глас“ АД; изграждане на нова и подобряване на съществуващата инфраструктура в индустриалните зони на градовете и др.

Необходимо е одобряването на инвестиционните предложения/планове, програми или проекти, за които нормативно се изисква ОВОС/ЕО, по реда на съответния специален закон, да става само след произнасяне с акт за съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с препоръките от извършените оценки, както и с условията в съответния акт.

Приоритет 1.2. Подкрепа за икономика, свързана с морето

С извеждането на този приоритет се цели координирането и постигането на синергичен ефект от действията на отделните секторни политики за морското дело. Чрез Европейския фонд за морско дело и рибарство следва да се търсят възможности за обмен на добри практики и финансиране на проекти с цел обединяване на междусекторните политики за устойчив „син растеж“, за интегрирано управление на крайбрежните зони, морско наблюдение и морско пространствено планиране, в съответствие със съвременните изисквания на Интегрираната морска политика на ЕС и нейния екологичен стълб Рамковата директива за морски стратегии на ЕС.

Специфична цел 1.2.1. Създаване и развитие на регионални клъстери на база морска индустрия;

Специфична цел 1.2.2. Подобряване на инфраструктурата, свързана с развитието на морската индустрия.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: Създаване на клъстер от пристанища във Варна, Варненското и Белославското езера и утвърждаването му като логистичен и дистрибуторен център за връзка между Общоевропейските транспортни коридори VII, VIII, IX и ТРАСЕКА; създаване на брегови атлас и прилагане на морското пространствено планиране; създаване на археологически атлас на морето за развитие на крайбрежен туризъм; стимулиране на пазарно ориентирани проекти, разработени съвместно от научни институти и фирми, базирани на аквакултури и морски минерални ресурси; морско наблюдение и по-координирани регионални инициативи за мореплавателските и морските изследвания; прилагане на екоинновативни технологии в кораборемонта и корабостроенето; интегрирано управление на крайбрежната зона и управление на риболова и др.

Приоритет 1.3. Подобряване конкурентоспособността на селскостопанското производство и активизиране на селските райони

Постигането на балансирано регионално развитие изисква да бъдат включени мерки и дейности за селските райони и насърчаване на диверсификацията на тяхната икономика и подобряване на качеството на живот. Необходимо е да бъдат създадени условия за стимулиране на предприемачеството и подобряването на конкурентоспособността на местната икономика с цел преодоляване на нейната зависимост от аграрния сектор.

Специфична цел 1.3.1. Въвеждане на нови технологии и иновации в МСП в изостанали селски райони ;

Специфична цел 1.3.2. Активизиране на бизнеса в изоставащи селски райони чрез насърчаването на индивидуалното и колективното предприемачество.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: Подпомагане на МСП за възприемане и ефективно използване на информационните и комуникационни технологии; развиване на умения, свързани с информационните и комуникационни технологии от местното население; предоставяне на услуги от бизнес подкрепящите организации – подбор на персонал, обучение на персонала, търсене на партньори, пазари, агресивен регионален маркетинг; създаване на иновационни центрове за развойна дейност и изграждане на бизнес инкубатори в по-малки общини с наличен потенциал; създаване на клъстер „Агро производство и хранително вкусова промишленост и др.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Приоритет 1.4. Разнообразяване на регионалния туристически продукт и активно включване на природното и културно богатство на хинтерланда

Природното и културното наследство е едно от най-силно изразените сравнителни предимства на българските райони в глобализацията се свят. По този начин туристическият продукт в района може да бъде сериозно обогатен. Този приоритет се обвързва с приоритетна ос 4 на ОПРР за 2014-2020 г. "Регионален туризъм". Разнообразяването на туристическия продукт със специфични видове туризъм и с активно включване на туристическите ресурси на хинтерланда ще допринесе за преодоляване на изразената сезонност на рекреативния морски туризъм.

Специфична цел 1.4.1. Стимулиране на специфични видове туризъм, базирани на природно-ландшафтни и културни ценности и прояви;

Специфична цел 1.4.2. Обвързване на крайбрежната територия и хинтерланда на района в единна туристическа система

Специфичните цели в този приоритет са насочени към прилагане на мерки и действия за реално разнообразяване на туристическите дейности със спа-туризъм, голф-туризъм, подводни спортове, селски, приключенски, ловен, аграрен и др. видове туризъм. В по-далечния хинтерланд разнообразяването на туристическото предлагане ще се опира най-вече на богатото културно наследство и развитието на познавателен туризъм, подкрепен и от други рекреационно-туристически дейности в територията на по-отдалечените от брега общини.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: Създаване на туристическа мрежа с други райони от Черноморския басейн, с цел насърчаване на съвместните инициативи за развитие на туризма и разнообразяване на традиционните туристически продукти; подкрепа за съхраняване и стимулиране на фестивалите и конкурсите в района, които представят по уникален начин неговата културна идентичност и го определят като атрактивна европейска туристическа дестинация; развитие на местната творческа индустрия и популяризирането ѝ чрез включване в предлагани туристически пакети; предлагане на туристически пакети от „висок клас“ с възможност за комбиниране на голф, подводна археология и яхтен туризъм; създаване на интегриран туристически продукт за СИР; създаване на междуобщински туристически продукти в областите от СИР и др.

Развитието на туризма и реализирането на дейностите следва да става съобразно нормите за рекреационно натоварване и съобразяване със статута на територията.

Приоритет 1.5. Опазване на околната среда в района и щадящо използване на териториалните ресурси

Приоритетът е насочен към подобряване на екологичните условия чрез предотвратяване на рискове от наводнения, свлачища и абразия, които са много характерни, особено за крайбрежието. Промените в климата могат да причиняват нови, дори по-екстремни климатични условия и на риск е изложено материалното богатство и животът на много хора. Подобряването на координацията и управлението на превенциите на риска ще допринесе за осигуряване на устойчива и сигурна среда за живота и здравето на хората и за развитието на туризма и другите икономически дейности.

Специфична цел 1.5.1. Прилагане на мерки за опазване на средата при добивната индустрия на сушата и в акваторията и при локализиране на инсталации за ВЕИ

Специфична цел 1.5.2. Превантивни мерки за справяне с климатични промени и природни бедствия

Специфичните цели са ориентирани към стриктно отчитане на факторите на околната среда при действията за търсене на енергийни източници в акваторията и в територията на района. Особено внимание следва да съпровожда избирането на място и разполагането на съоръжения за ветроенергетика и за соларни инсталации, като се имат предвид чувствителността на крайбрежните ландшафти и ценната обработваема земя в Добруджа. Изграждането на съоръжения

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

за защита от ерозия и свлачищни процеси следва да се предхожда от превантивни мерки и недопускане на строителни действия, които усложняват обстановката в рисковите зони и увеличават риска. От голямо значение е внедряването на действена мониторингова система за предпазване от наводнения, свлачища и морска абразия и за опазване на околната среда, както и прилагането на принципите на интегрирано управление на крайбрежни зони.

Дейностите за реализиране на част от мерките по специфичните цели ще бъдат насочени към: Усъвършенстване на общата база данни и информация на районите от Черноморския басейн, необходими за справяне с предизвикателствата в сферата на екологичната защита на морските екосистеми; създаване на Регионална информационна система с картотекирани местообитанията по „Натура 2000“, както и инвестиционните намерения за ВЕИ, с цел упражняване на публичен обществен контрол върху опазването на околната среда; Екологичен мониторинг на черноморската акватория с оглед определяне на мерки за предотвратяване на замърсяванията и свръхексплоатацията на рибните ресурси; предприемане на действия за превенция, насочена към територии със свлачищни и ерозионни процеси в населените места и абразия на морския бряг; изграждане на брегозащитни и брегоукрепващи съоръжения в крайбрежните общини; борба с пожари, ранни предупреждения, свлачища; въвеждане на екологични технологии – производство на екобрикети, биогаз, добиване на енергия от вятърни и фотоволтаични съоръжения и от биомаса; корекция на реки – напр. на р. Провадийска.

За предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от прилагането на плана, при реализацията на съответните дейности, да се вземат предвид границите и режимите на всички защитени по реда на специален закон територии и зони, като: зоните за защита на водите, съгласно Закона за водите и предвидените за тях мерки за опазване в Плановите за управление на речните басейни (ПУРБ) в Дунавски и Черноморски райони; паметниците на културата и на техните охранителни зони; защитените територии, определени съгласно ЗЗТ; защитените зони, определени съгласно ЗБР; санитарно-охранителните зони, водите в зоните за съществуващо и перспективно ползване (зони за къпане и др.).

Развитието на ВЕИ е необходимо да става в съответствие с мерките и ограниченията в Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници за периода 2011-2020 г. Освен това е необходимо при проектиране на обекти в зони в риск от ерозия, свлачища, срутища, наводнения да се предвидят мерки за предотвратяване на тези процеси.

При реализация на дейностите е необходимо да се предвидят екологичните рискове, свързани с евентуални бъдещи наводнения, като за целта бъдат взети предвид разработените от Басейновите дирекции Предварителни оценка на риска от наводнения, в които са определени районите с потенциален риск от наводнения.

Адресирането на Специфична цел 1.5.2 и към предизвикателствата от изменението на климата изисква планирането на краткосрочни адаптивни мерки с цел превенция и на смекчаващи мерки с оглед неизбежните влияния на климатичните промени в дългосрочна перспектива. Предвиждането на превантивни мерки за справяне с климатичните промени е от гледна точка както на климатичните условия в СИР, които могат да бъдат предпоставка за повишаване на температурите, засушаване, пожари, наводнения, свлачища, ветрова ерозия, морска абразия и други, така и на обобщената оценка за Регионален индекс за климатична сигурност /РИКС/, с който се оценява и следи състоянието на регионите въз основа на 7 тематични области: Емисии на парникови газове на глава от населението в региона, Съотношение между емисиите на парникови газове и brutния вътрешен продукт; Енергия от ВЕИ; Политическа рамка; Институционален капацитет; Социално-политическо положение; Финансови инструменти. С обща оценка на РИКС от всички тематичните области - 26.92, климатичната сигурност на СИР е застрашена, като районът е

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

в относително благоприятна позиция по отношение на възможността за справяне с проблемите, свързани с изменението на климата спрямо другите райони от ниво 2 - на трето място, след ЮЦ и ЮЗ район.

В тази връзка, част от планираните мерки и дейности, свързани с адаптация към последиците от климатичните промени и смекчаване на тяхното влияние при реализиране на основни секторни политики в района, ще бъдат насочени към: Актуализиране и ефективно прилагане на общинските програми за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за нивата на фини прахови частици ФПЧ10 в атмосферния въздух; подкрепа на проекти за увеличаване дела на производството на електрическа енергия от ВЕИ в района; разширяване участието на общините в СИР в Инициативата „Спогодба с кметове“ (Covenant of Mayors) и създаване на конкретни проекти с цел намаляване на емисиите чрез по-голяма енергийна ефективност и производство и употреба на по-чиста енергия; подкрепа на проекти за увеличаване на потреблението на природен газ; подкрепа на проекти за обследване на промишлените системи с оглед възможността за внедряване на ВЕИ в промишлените инсталации в района; действия за ограничаване на изпусканията в атмосферния въздух емисии на вредни вещества от промишлените обекти; подкрепа на проекти за оптимизиране на потреблението и намаляване на емисиите от транспорта и оптимизиране на транспортните схеми на общините с въвеждане на системи за интегриран градски транспорт, диверсификация на превозите, обновяване на автобусен парк; подкрепа на проекти за изграждане на нови паркинги и велосипедни алеи; реализиране на проекти за повишаване енергийната ефективност и саниране на общински сграден фонд; дейности за подобряване технологията на пречистване на водите и изграждане на нови или реконструкция на съществуващи съоръжения; подкрепа на проекти за технологично обновление в производствените процеси за намаляване деградацията на земите и почвите; реализиране на програми за екологично земеделие и животновъдство; реализиране на програми за опазване и възстановяване на биоразнообразието в района; разширяване на партньорствата на различните компетентни институции с местните публични власти, групи от гражданското общество, включително енергийни компании и финансови институции.

Предвид факта, че част от обхвата на проявите на климатичните промени - повишаване на температурите, наличност и качество на водата, увеличаване на болестите, свързани с изменението на климата, оказват сериозно въздействие върху общественото здраве и допълнително се изострят от демографската тенденция към застаряващо население, през периода на действие на плана ще се подкрепят дейности, насочени към повишаване качеството на инфраструктурата на здравеопазването в Североизточен район.

Освен за живота и здравето на хората е необходимо и реализирането на мерки за превенция на въздействието на климатичните промени върху критичната инфраструктура и материалните блага на хората.

Изпълнението на мерки, свързани с повишаване на обществената информираност ще допринесе за: постигане висока степен на информираност за състоянието на компонентите на околната среда в региона и формиране на активно обществено поведение, свързано с проява на грижи и действия за нейното опазване; очертаване на основните фактори на въздействие върху специфичните климатични условия на региона; посочване на начини за адаптация към променените климатични условия според конкретния риск, застрашаващ здравето и живота на хората; формулиране на адекватни превантивни действия, които могат да доведат до намаляване на риска от нарушаване на екологичното равновесие в региона. Реализирането на дейности, свързани с екологичното образование могат да се осъществяват чрез провеждане на обучителни семинари, информационни дни, форуми и дискусии, конкурси и открити уроци, организиране на художествени и фото-изложби, издаване на информационни материали /брошури, плакати,

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

флаери, CD и др./ . Мащабни информационно–образователни кампании в училища, читалища, ведомства, фирми, общини, малки населени места и др., организирани от публични и неправителствени организации с цел активиране и фокусиране на обществените нагласи и поведение към предизвикателствата на екосредата, могат да се организират по повод различни Международни и Световни дни от Еко-календара - Световен ден на влажните зони, Международен ден на енергийната ефективност, Световен ден на водата, Международен ден на птиците и Седмицата на гората, Международен ден на земята, Световни дни на мигриращите птици, Международен ден на климата и Международен ден на биоразнообразието, Международен ден за опазване на околната среда, Еньовден, Седмица на мобилността, Международен ден на Черно море и др.

Стратегическа цел 2: “Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда”

Стратегическа цел 2 е ориентирана към създаването на подходящи условия за развитието и реализацията на човешките ресурси в района, увеличаване на равнището на заетостта и доходите, подобряване на качеството на жизнената среда и качеството на живота в населените места, което да доведе до намаляване на негативните демографски и миграционни процеси. Тази цел се подкрепя чрез три взаимнообвързани приоритета, насочени към подобряване на достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите, повишаване на качеството на публичните услуги от първостепенно значение – здравеопазване, социални услуги, образование и култура, интегрирано градско развитие и екологизация и естетизация на жизнената среда.

Приоритет 2.1 Подобряване достъпа до пазара на труда, заетостта и доходите

Специфична цел 2.1.1. Стимулиране на трудовата мобилност за увеличаване равнището на заетостта и доходите;

Специфична цел 2.1.2. Постигане на социална интеграция на групите в неравностойно положение;

Приоритет 2.2 Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги и спортни прояви

Подобряването на инфраструктурата на здравеопазването, образованието, социалните и културните услуги като организация и като физическа среда от обекти е от особено важно значение за цялостното развитие на района, областите и общините. Осигуряването на надежден достъп до здравни, образователни, социални и културни услуги за цялото население на района е гаранция за намаляване на вътрешнорегионалните различия и неравенства. От значение е и планирането на дейности за модернизиране на спортната инфраструктура за професионален и любителски спорт в района, както и за разширяване на възможностите за спортуване в свободното време, което е важно за подобряване на здравния статус на населението.

Специфична цел 2.2.1. Изграждане и обновяване на обекти на социалната инфраструктура, в т.ч. подобряване на енергийната ефективност

Специфична цел 2.2.2. Подобряване качеството на публичните услуги в образователната, здравната, социалната и културната сфера

Специфичните цели за реализиране на този приоритет акцентират върху необходимостта от обновяване на самите обекти на социалната инфраструктура – болнични заведения, социални услуги, училища, културни обекти, в т.ч. чрез подобряване на тяхната енергийна ефективност и архитектурно-естетически качества. От друга страна е необходимо подобряване на организацията на функционирането им и подобряване на качествата на предлаганите в тях публични услуги.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: Изграждане, ремонт и модернизация на образователни, културни и здравни заведения, социални услуги за създаване на приветлива и дружелюбна среда в тях; прилагане на мерки за енергийна

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

ефективност в административните сгради и други обществени обекти; подобряване достъпа на хора с увреждания до обществени места, сгради, транспорт, обществена информация и др.; подобряване на качеството на предлаганите публични услуги в образователната, здравната, социалната и културната сфера; осигуряване на устойчиви, качествени и достъпни междусекторни услуги с цел превенция на социалното изключване; модернизирание на спортната инфраструктура за професионален и любителски спорт в района – Дворец на културата и спорта Варна; въвеждане на мерки за енергийна ефективност на обществени сгради, подмяна и внедряване на интелигентно управление на уличното осветление и др.

Приоритет 2.3. Интегрирано селищно развитие и екологизация на жизнената среда

Тази приоритетна цел е насочена към гарантиране на устойчивото и интегрирано развитие на градовете и включва поредица от мерки и действия за подобряване на градската структура и жизнеността на нейните съставни части, опирайки се на интегрирания подход на планиране и управление на градското развитие. Изготвянето на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР) ще дава основата за осъществяване на всички действия в тази насока, което да доведе до общо функционално обогатяване и хармонично естетическо оформление на градската среда. Обекти на тази цел са градовете от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво. Реализацията на бъдещите проекти, определени на основа на ИПГВР, ще бъде през плановия период 2014–2020 г. Дейностите за интегрирано градско развитие ще се подкрепят от инструмента за финансов инженеринг Jessica и ЕФРР

Специфична цел 2.3.1. Изготвяне и прилагане на ИПГВР в градовете и подобряване благоустройството на селищната среда;

Специфична цел 2.3.2. Подобряване на водоснабдителните услуги и внедряване на съвременни технологии за екологизация на жизнената среда.

Специфичните цели към този приоритет са свързани с планово осигуряване за прилагането на взаимнообвързани, интегрирани действия по обновяване на градовете, създаване на нови зони с потенциал за развитие, рехабилитация на стари производствени зони, централни градски части, подобряване на жилищната среда, благоустрояване на публичните пространства (обновяване на паркове, зелени площи, детски площадки, велоалеи, улично осветление и др.), подобряване на достъпа до публични услуги (образование, здравеопазване и социални услуги), включително за хора с увреждания, мерки за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ в градска среда, развитие на интегриран екологичен градски транспорт, газифициране, подобряване чистотата на атмосферния въздух и др. В рамките на тези специфични цели ще се реализират мерки за изграждането на качествена селищна и градска среда, гарантираща благоприятно социално-икономическо и екологическо развитие и достоен жизнен стандарт.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: Изграждане на нови и реконструкция на съществуващи индустриални зони; обновяване на зони за обществен отдых в градска и крайградска среда; изграждане/рехабилитация на пешеходни площи, алеи и тротоари, велоалеи и др.; подкрепа на електромобилността чрез местни преференции и изграждане на зарядна инфраструктура; модернизация на водопроводната мрежа - намаляване замърсяването на водите, намаляване на загубите и ефективно използване на водните ресурси; изграждане и реконструкция на канализационни мрежи и на съоръжения за пречистване на водите и селищни пречиствателни станции за отпадъчни води; внедряване иновационни технологии за преработка на отпадъчни продукти от пречиствателни станции за отпадни води; изграждане и функциониране на ефективна система за интегрирано управление на отпадъците; прилагане на дейности, насочени към подобряване качеството на морските води в акваторията на Черно море, съгласно европейските изисквания и др.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Стратегическа цел 3:

„Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове“

Стратегическа цел 3 е свързана с териториалните измерения на общоевропейската политика за сближаване и нейната интерпретация в условията на страната и в частност – на СИР. Издигането на йерархичния ранг на градовете-центрове и подкрепата за малките градове в селските периферни райони ще зависи от изпълнението на предходните стратегически цели, свързани с икономическото и социално-културното развитие в района. Сътрудничеството и партньорството на всички равнища в рамките на района и извън тях е гаранция за отваряне към положителните практики и за постигане на общ просперитет.

Приоритет 3.1. Подобряване на вътрешно регионалната свързаност и достъпност до обекти за услуги, туризъм, рекреация, култура

Специфична цел 3.1.1. Подобряване на транспортната свързаност чрез обновяване на пътната инфраструктура с регионално и местно значение;

Специфична цел 3.1.2. Осигуряване на широколентов достъп и преодоляване на „цифровата изолация“ в слабо населените периферни райони.

Специфичните цели са насочени предимно към подобряване на пътищата от 2-ри и 3-ти клас, както и на местните пътища, които имат изключително важно значение за осигуряване на транспортните връзки с другите райони и вътре в района, защото осигуряват достъпа до общинските и областните центрове, където се предоставят услуги от по-висок клас - административни, здравни, образователни, културни, търговски и др. За ограничаване на вредните емисии от транспорта, намаляване на петролната зависимост, оптимизиране на транспортните схеми и по-икономичен транспорт, следва да се търси и осъществява балансирано развитие на отделните видове транспорт с увеличаване дела на железопътния.

Приоритет 3.2. Подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове-центрове и малки градове в селските периферии на района

За СИР е от значение да се балансира големият контраст между Варна и останалата територия, като се стимулират градовете, потенциални центрове на растеж, които могат да изиграят ролята на балансъори и да намаляват до известна степен неравномерното развитие на селищната мрежа на района по отношение на големите градове.

Мрежата от малки градове е равномерно развита по цялата територия на района. Благодарение на това е запазена традиционната връзка между града и селото. Тази особеност на селищната мрежа дава добри шансове чрез малките градове да се подобрява качеството на предлаганите услуги в изостаналите селски райони, което е в унисон с европейските политики за социално и териториално сближаване.

Специфична цел 3.2.1. Създаване на условия за категоризиране на Варна като втори център за страната от европейско МЕГА ниво и издигане ролята на градовете Добрич, Шумен и Търговище като регионални центрове – балансъори на Варна;

Специфична цел 3.2.2. Стимулиране на малките градове в периферните селски райони за предоставяне на услуги и създаване на работни места.

Специфичните цели са насочени към прилагане на мерки и действия, свързани предимно с доразвитие на инфраструктурните мрежи и изнасяне на функции от центъра към периферията и вторичните ядра на градския агломерационен ареал. Сериозни акценти за развитието на Варненската агломерация са свързани с оптимално организиране на пристанищно транспортната и търговска дейност, морската индустрия, овладяване и насочване на туристическата урбанизация, адекватно развитие на научните, образователни и културни функции на града като балансър на столицата.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Приоритет 3.3. Стимулиране на вътрешнорегионалното и междурегионалното и трансгранично сътрудничество и партньорство

Този приоритет е насочен към активизиране на сътрудничество и партньорство във всички посоки – вътре в региона, с другите региони на страната и извън страната. Поради своето местоположение районът има големи шансове за развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество и за прилагането на макрорегионални стратегии в рамките на Черноморското териториално сътрудничество и Националната стратегия по интегрирана морска политика.

Специфична цел 3.3.1. Засилване на сътрудничеството и партньорството между общините и областите на района за реализиране на съвместни инициативи и прилагане на стратегии за местно развитие на проблемни райони

Специфична цел 3.3.2. Развитие на сътрудничество с другите региони, в т.ч. трансгранично.

Една от дейностите за реализиране на специфичните цели е насочена към: Проучване и създаване на трансграничен регионален туристически продукт “Влажни зони и птици”.

Таблица 2: Индикативни ресурси за постигане целите и приоритетите на РПР на СИР

Стратегически цели/ Приоритети	Относителен дял /%/	Индикативна стойност /млн лв/
СЦ 1 “Повишаване конкурентоспособността на района чрез активизиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда”	34	384,88
СЦ 2 “Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда”	26	294,32
СЦ 3 “Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове”	40	452,8
Общо РПР на СИ район	100	1132

Най-голям обем от средства ще концентрира стратегическата цел, насочена към постигане на балансирано териториално развитие, свързаност и функционална интегрираност на системата от урбанизационни центрове - 40%, следвана от икономическата цел за повишаване конкурентоспособността на района - 35% и целта за повишаване на социалния капитал на района - 25%. Тематичната концентрация на ресурсите по приоритети на РПР маркира най-много средства - 37% за инфраструктурно развитие в рамките на Приоритета за подкрепа за развитие на йерархизирана система от градове-центрове - 25% и Приоритета за вътрешно регионална свързаност и достъпност 12%. На второ място 35% логично следват средствата за опазване на околната среда - 15%, свързани с Приоритета за щадящо използване на природните ресурси в рамките на Стратегическа цел 1 и 20% за екологизация на жизнената среда в рамките на Стратегическа цел 2. Приоритетите за повишаване конкурентоспособността на района чрез активизиране на специфичния му потенциал в рамките на Стратегическа цел 1 ангажират 19% от общите средства. Приоритетите, насочени към развитието на социалния капитал /към Стратегическа цел 2 ангажират 6% от средствата, а Приоритетът за вътрешно регионално и междурегионално сътрудничество към Стратегическа цел 3 - 3%.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

От направения анализ на Регионалния план за развитие на СИР 2014 – 2020г. може да бъде направен изводът, че в него е обърнато сериозно внимание на най-уязвимите от климатичните промени сектори и зони и са набелязани превантивни мерки за намаляване на рисковете, произтичащи от изменението на климата в различните сфери на живот в района.

3. ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2014 – 2020 г.

В Областната стратегия за развитие на Област Варна за периода 2014 – 2020 г. е направен анализ на стопанското развитие. Тъй като констатациите донякъде се припокриват с Плана за развитие на СИРП, в нашия фокус са единствено най-уязвимите от въздействията на климатичните промени сектори и зони, където усилията за намаляване на риска от екстремни метеорологични събития са от особена важност.

Един такъв сектор е водният и най-вече рискът от наводнения. По предварителни данни рисковите участъци във областта са разпределени по поречия и акватория: акватория Черно море – 8 уязвими зони; поречие р. Провадийска – 7 уязвими зони; поречие р. Девня – 2 уязвими зони; поречие р. Камчия 11 уязвими зони; Варненско езеро- 4 уязвими зони и Белославско езеро- 1 уязвима зона.

Друг важен фактор е противосвлачищната дейност. Свлачищната дейност е характерна за областта, най-вече по високия черноморски бряг. Най-засегнати са общините Варна и в по-малка степен Бяла, Девня и Провадия. Във Община Варна приблизително 80% от територията има свлачищен генезис. Териториите в близост до града, подходящи за промишлено и жилищно застрояване са в значителна степен ограничени от естествения релеф, морето или засягането им от съвременни или древни свлачища. Независимо от сложността на инженерногеоложките условия, като най-пригодни и привлекателни за строителство се оказват някои наклонени терени от бреговата зона на Черно море в районите на кв. „Аспарухово“, кв. „Галата“, кв. „Виница“, СО „Траката“, СО „Ален мак“, кв. „Свети Никола“, СО „Ракитника“ и други, като огромна част от тези територии са определени като свлачищни. Почти е невъзможно да се направи предварително актуализирана оценка и консолидиран анализ на проявата на негативни геодинамични и гравитационни процеси, като свлачища, срутища, ерозия, абразия и други, както и нанесените от тях щети.

Най-активно се изявяват следните свлачищни зони: Южен склон на „Фатрико дере“ в обхвата на мост-канал (канализация „Виница-Траката-Варна“ в обсега на най-обширния свлачищен масив по крайбрежието - „Винишкия свлачищен циркус“; Панорамен път IV-90023 Варна-Златни пясъци в участъка над КК Слънчев ден; Десният склон на дере „Почивка“, местност Св.Никола (ж.к. Бриз)

Проблемът с гравитационните геодинамични процеси на територията на Община Варна има огромно негативно влияние върху строителството и архитектурно-строителните решения. Необходимо е да се открият и приложат точните критерии, принципи, фактори и аргументи с цел максимално минимизиране на риска от тяхната проява.

В Областната стратегия е разгледана и уязвимостта от климатичните промени. Подчертава се, че България е сред страните, които се очаква да бъдат най-сериозно засегнати от климатичните промени. Според прогнозите, броят на нощите, през които температурата на въздуха няма да бъде под 20°C / тропически нощи /, ще се увеличи, като страната попада в най-рисковите части на Европа. От общо 5 групи, Варненска област попада в регион от 4 група - в неблагоприятно положение.

Очаква се промяна и при продължителността на снежната покривка, като броят на дните с такава ще намалее. Във Варненска област очакваното намаление е между 20 и 40 дни, което

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

практически означава безснежна зима в крайбрежните части на областта и почти безснежна във вътрешните ѝ части.

Промените на климата ще окажат своето въздействие и върху условията за туристическа дейност. Според очакваната промяна на индекса за туристически климат за ЕС, областта попада от общо 6 групи / три с положителна промяна и три с негативна промяна/в най-неблагоприятната 6 група с най- висока отрицателна промяна на индекса.

За оценка на комбинираното въздействие на тези промени е изчислен индекс на уязвимост от климатичните промени за регионите по NUTS 2 за целия ЕС. **Според този индекс областта попада в 4 група /от общо 6/ с висока уязвимост от климатичните промени.** Най-чувствителните сектори към климатичните изменения са селското стопанство, туризмът, управлението на водните ресурси и горския фонд.

В Стратегията е разгледана и селищната структура с нейните проблеми и тенденции, както и интегрираното градско развитие. Подчертава се, че устройството и урбанизирането на територията особено по крайбрежието следва да се осъществява в много тясно взаимодействие с екологическото планиране и трябва да се постигне баланс между урбанизираната и природната среда, като не се допусне нито непрекъсната урбанизация на морския бряг, нито антропогенно претоварване, провокиращо деградация на средата. Необходимо е и да се запазят възможностите за естествен контакт между сушата и морето и едновременно с това да се подпомогне необходимото интегриране между курортните зони, комплекси и населени места с прилежащия им естествен природен тил (хинтерланд), както и да се преодолее изоставането в обвързването на функционално-териториалното развитие със системите на инженерно-техническата инфраструктура при пълно съобразяване с трудните инженерно-геоложки условия.

Състоянието и обновяването в централните градски части на големия град Варна се приема като относително по-добро. Прилагането на интегрирания план за градско възстановяване и развитие ще допринесе допълнително за положителното развитие на градската среда в определените зони за въздействие.

Направен е синтезиран анализ (SWOT) на Областта.

Като слаби страни се отчитат:

- Наличието на диспропорции в социално-икономическото развитие на общините в областта, силна проява на феномена „център-периферия“, силен контраст между Варна и периферните изоставящи селски общини.
- Остаряла производствена база, липса на иновационни промени в много от периферните селски общини, намаляване броя на реално функциониращите в тях предприятия, недостатъчно качество на произвежданите стоки и услуги.
- Незадоволително взаимодействие между висшите учебни заведения, изследователските центрове и бизнеса, недостатъчни разходи за НИРД.
- Недобро състояние на общинската пътна мрежа, забавено изграждане на автомагистрала „Черно море“, скоростен път Русе-Шумен и модернизация на ж.п. линията Русе – Варна
- Непоследователна политика на държавата за подпомагане на «морската индустрия», голям брой държавни регулации, незадоволителна степен на децентрализация, неадекватна или нестабилна нормативна база с чести промени.
- Сравнително слабо усвояване на европейските средства по проекти по ОП „Конкурентноспособност“.
- Прекалено туристическо усвояване на природно-рекреационни ресурси и прекалено застрояване на крайбрежната ивица, водещо до поява на конфликти с околната среда.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

- Намаляване на раждаемостта и естествения прираст в повече от общините, емиграция на млади и образовани хора извън областта, начало на намаляване на механичния прираст и на броя на населението в областта.
- Амортизирани сграден фонд и материално-техническа база на голяма част от културните обекти и недвижимите културни ценности, липса на действителен пазар на труда в културната сфера.
- Закриване и сливане на паралелки и училища в малките населени места, ограничен училищен сграден фонд в центъра на Варна.
- Изоставане в областта на превантивната медицина. Неравномерно разпределение на медицински специалисти в областта.
- Слаба благоустроеност в повечето населени места, неефикасно поддържане на уличната мрежа, недостатъчна изграденост на канализационните мрежи в селищата и курортите.
- Неравномерно разпределение на водните ресурси в областта.
- Замърсяване на въздуха, водите, почвите и акваторията в промишлено-градската агломерация „Варна-Девня“, проява на разрушителни свлачищни процеси и абразия по крайбрежието.
- Липса на достатъчна координация и обвързаност на секторните политики и секторните действия на територията на областта от гледна точка на постигането на синергичен ефект за комплексното развитие
- Отсъствие на конкуренция при провеждането на търгове по обществените поръчки, наличие на корупционни практики.

Според анализа като възможности биха могли да се посочат:

- Подобряване на трансграничното сътрудничество предвид благоприятното стратегическо географско разположение и активно участие в Черноморското икономическо сътрудничество.
- Обогатяване на туристическото предлагане чрез развитие на алтернативни форми на туризъм – балнео, спа, здравен, познавателен, културен, селски. Активизиране на вътрешността на областната територия за създаване на атрактивни регионални туристически продукти.
- Увеличаване на преките чуждестранни инвестиции в преработвателната промишленост, транспорта и съобщенията, туристическия сектор, строителството и др.
- Очаквано развитие на офшорната индустрия (за добив и пренос на нефт, газ, фотоволтаични и ветрови електроцентрали).
- Повишаване атрактивността на областта чрез инвестиции в областта на високите технологии. Повишаване конкурентоспособността на малките и средни предприятия.
- Подобряване на връзките на висшето образование и научно-изследователската и развойна дейност с бизнес дейностите в областта.
- Прилагане на проекти и програми, финансирани от ЕС, за диверсифициране на икономиката в периферните общини.
- Реализиране на проекти с финансов ресурс на ЕС за биоразнообразие и екоинфраструктура. Подобряване характеристиките на крайбрежните морски води.
- Изграждане на черноморската магистрала и подобряване на пътната инфраструктура чрез изпълнение на проекти по оперативните програми.
- Прилагане на интегриран подход в управлението на отпадъците на регионално равнище.
- Прилагане на мерки по ЕЕ чрез проекти по ОП „Региони в растеж“.
- Обновяване и развитие на ВиК мрежите и реконструкция на ПСОВ чрез кандидатстване за финансиране по ОП „Околна среда“.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

- Пълна компютъризация на училищата, създаване на навици и възможности за учене през целия живот. Подобряване на спортната база в училищата и в малките градове.
- Ресурсово осигуряване на културните прояви и поддържането на недвижимите културни ценности, обвързване на културните дейности с туризма.
- Оптимизиране и подобряване на здравното обслужване в областта, Развитие на международен здравен туризъм.
- Превръщане на малките градове в опорни центрове на селищната мрежа, обслужващи селската местност и подобряване връзката „град-село“.
- Издигане ролята на Варна като мега град от европейската мрежа от градове-центрове и като втори урбанистичен център в страната, с широк функционален обхват и обширно поле на влияние, надхвърлящо далече областните граници.
- Развитие и издигане ролята на Варненската агломерация с положителни ефекти върху икономическата, социалната, туристическата функции и околната природна среда.

С особено внимание са анализирани заплахите пред развитието на Областта, а именно:

- Засилване на засушаванията в резултат на промени в климата, промени в статуса на влажните зони, намаляване на рибните запаси, повреди в горските екосистеми, засилване на свлачищните процеси и поява на нови свлачища поради неизграденост на канализациите.
- Нарушаване на природното равновесие, изчерпване на природния туристически потенциал, неразумно инвестиционно поведение и превръщане на крайбрежието в непрекъсната урбанизирана ивица, отлив на туристи.
- Продължителни негативни въздействия върху икономиката и жизненото ниво като следствие от световната икономическа криза;
- Западане на традиционната «морска индустрия» и силно изоставане в сравнение с други черноморски пристанища;
- Отлив на инвестиции от областта. Увеличаване на безработицата не само в малките населени места, но и в големия град.
- Задълбочаване на неравенствата в икономическото и социално-културното развитие между центъра Варна и останалите общини, особено периферните общини.
- Застаряване на населението и продължаващ демографски спад, обезлюдяване на малките населени места. Понижаване на жизнения стандарт особено в периферните селски общини.
- Затруднения за здравното обслужване в малките населени места на периферните общини; Понижаване на ефективността на някои публични лечебни заведения;
- Непълно обхващане на децата в основно образование, отпадане на деца от училищата и поява на неграмотност.
- Намаляване на финансовите ресурси за културна дейност, лишаване на населението в малките населени места от достъп до културни услуги.
- Недостатъчно финансови средства за реализиране на екологични проекти. Липса на терени, подходящи за депониране на драгажни маси. Нарастване на незаконните микросметища.
- Влошаване на показателите в зоните за водоползване на Черно море и еутрофикационни процеси по крайбрежието.

Направен е изводът, че независимо от новите реалности, предизвикателства и заплахи през годините на криза в национален, европейски и световен мащаб, общата представа за желаното бъдещо развитие на областта продължава да носи позитивни представи за: динамично и в същото

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

време устойчиво развитие, икономически растеж и заетост, съпроводени от подобро качество на живот и запазено и валоризирано природно и културно наследство.

Визия: Област Варна – интегрирана в националното и европейското пространство общност от общини, реализиращи динамично и устойчиво развитие с подобро качество на живота и съхранена идентичност.

Стратегията за развитие на Област Варна за периода 2014-2020 г. съдържа четири стратегически цели и десет приоритета. На първо място - областта ще се стреми към устойчив икономически растеж чрез мобилизиране на собствен потенциал и иновации. На второ място - се залага на осезателно подобряване на качеството на живот, заетостта и доходите. На трето място - областта ще се стреми и към едно по-добре подредено пространство чрез укрепване на градските центрове, подобряване на достъпността и доизграждане на инфраструктурите при щадящо използване на ресурсите и опазване на околната среда. На четвърто място - управлението и реализацията на очертаните направления-цели ще се реализира чрез развити сътрудничества и партньорства от структури с повишен институционален капацитет. Това е ядрото на новия стратегически планов документ на област Варна.

Целите и приоритетите на политиката за регионално развитие на областта, отразяват нейната конкретна специфика и териториална неповторимост, през която са пречупени и конкретизирани приоритетите, залегнали в общоевропейските и в националните стратегически документи за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Взети са предвид 11-те тематични цели, адресирани от общия европейски регламент, върху които фондовете на Общата стратегическа рамка ще съсредоточат своята подкрепа:

1. Засилване на научноизследователската дейност, технологичното развитие и иновациите;
2. Подобряване на достъпа до информационни и комуникационни технологии;
3. Повишаване на конкурентоспособността на малките и средните предприятия, в т.ч. и на селскостопанския сектор;
4. Подкрепа за преминаването към нисковъглеродна икономика във всички сектори;
5. Насърчаване на адаптацията към изменението на климата и превенцията и управлението на риска;
6. Опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност;
7. Насърчаване на устойчивия транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет във всички ключови мрежови инфраструктури;
8. Насърчаване на заетостта и подкрепа за мобилността на работната сила;
9. Насърчаване на социалното приобщаване и борба с бедността;
10. Инвестиции в образованието, уменията и ученето през целия живот;
11. Повишаване на институционалния капацитет и ефективна публична администрация.

Във връзка с тези тематични цели Стратегията за развитието на областта, като отчита собствената областна специфика и индивидуалност, е насочена към следните приоритетни направления:

- Подобряване на бизнес средата за привличане на конкурентоспособни инвестиции в производствения сектор и подпомагане на малкия и средния бизнес.
- Стимулиране активното развитие на дейностите и услугите, свързани с морето и морското крайбрежие и формирането на производствен клъстер на "морската индустрия"
- Използване на научно-изследователския потенциал на областта за по-активно внедряване на иновации в производството, като се подпомага сътрудничеството между образователните институти, изследователските и развойните звена и бизнеса.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

- **Постигане на ЕЕ в производството, бита и транспортния сектор, въвеждане на възобновяеми енергийни източници и стимулиране на нисковъглеродна местна икономика.**
- Подобряване на публичните електронни услуги и електронния пазар, както и осигуряване на ширококолов достъп за хората и фирмите.
- Подобряване на трудовия пазар на територията на областта, като се стимулират трудовата мобилност, младежката заетост, професионално-образователните системи, формите за квалификация и преквалификация и учене през целия живот.
- Подкрепа на социалната интеграция, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване на непривилегированите групи от населението, като се отчитат териториалните проявления на тези проблеми.
- Подкрепа за оптимизиране и повишаване качеството на системата на здравеопазване и социални услуги, за подобряване образователната система и съхраняване и развитие на културата, културното наследство и културните институции.
- **Отчитане на глобалните екологични цели в процеса на стратегическо планиране и включване на мерки за опазване и поддържане на природното равновесие, както и мерки, насочени към адаптирането на областната територия към климатичните промени.**
- Отчитане ролята на градовете като центрове на развитието и прилагане на подходи за интегрирано градско развитие и за решаване на проблеми в развитието на прилежащите селски райони.
- Издигане ролята на град Варна като балансър на столицата и като град от мега ниво в общоевропейската мрежа на градовете-центрове, разпространение на положителното влияние на големия град върху съседни територии в областта и района, насочване на устойчивото развитие на Варненската агломерация.
- Подобряване на териториалната свързаност и на социалното, икономическото и културното сътрудничество и сближаване между общините в областта, смекчаване на ефекта периферийност.
- Реализиране на трансгранични и междурегионални инициативи, включително чрез публично-частно партньорство и разширяване на достъпа до източници на финансиране.
- Валоризиране на геостратегическото разположение на областната територия като "източен портал" на ЕС и ролята ѝ в транспортната и енергийната система на България и Югоизточна Европа.

Както се вижда от поставените приоритетни области за развитие, две от тях са съзвучни с актуалните европейски документи за адаптиране към измененията на климата и насоченост не само към смекчаване на въздействията им чрез намаляване на емисиите, но и постигане на енергийна ефективност в бита и производството.

Главна цел: Постигане на устойчиво икономическо, социално, културно и пространствено развитие на областната общност чрез активизиране на собствения потенциал и сближаване в национален и международен мащаб.

Стратегическа цел 1: Постигане на интелигентен икономически растеж чрез развитие на собствения потенциал и акцентирание върху иновации и икономика на знанието, съчетано с ефективно опазване на околната среда.

Някои от приоритетите касаят развитието на характерни за областта сектори, уязвими за измененията на климата като:

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Приоритет 1.2. Подкрепа за обвързано развитие на икономически дейности, свързани с морето (“морска индустрия”)

Специфична цел 1.2.1. Развитие на регионален клъстер на база морска индустрия.

Специфична цел 1.2.2. Подобряване на инфраструктурата, свързана с развитието на морската индустрия.

Специфична цел 1.2.3. Развитие на рибарството и аквакултурите и управление на крайбрежните риболовни зони.

Специфична цел 1.2.4. Подобен мениджмънт на водите на Черно море.

Подчертава се, че през новия програмен период 2014-2020 г. чрез Европейския фонд за морско дело и рибарство следва да се търсят възможности за обмен на добри практики и финансиране на проекти с цел обединяване на междусекторните политики за устойчив „син растеж“, за интегрирано управление на крайбрежните зони, морско наблюдение и морско пространствено планиране, намаляване на разходите и рисковете и повишаване на ефективността в опазването и използването на ресурсите, в съответствие със съвременните изисквания на Интегрираната морска политика на ЕС и нейния екологичен стълб Рамковата директива за морски стратегии на ЕС.

Някои от дейностите са: Създаване на брегови атлас и прилагане на морското пространствено планиране; създаване археологически атлас на морето за развитие на крайбрежен туризъм; използване на морските ресурси във фармацевтичната и козметичната индустрия; подкрепа и стимулиране на пазарно ориентирани проекти, разработени съвместно от научни институти и фирми, базирани на аквакултури и морски минерални ресурси; специално морско наблюдение и по-координирани регионални инициативи за мореплавателските и морските изследвания; прилагане на еко-иновативни технологии в кораборемонта и корабостроенето; интегрирано управление на крайбрежната зона и управление на риболова, доизграждане на инфраструктурата на рибния сектор, обновяване и изграждане на рибарски пристанища, лодкостоянки и рибарски селища.

Чрез следващия приоритет се обръща внимание на диверсификацията на туристическите дейности в Областта, което е особено важно за избягване на сезонността на туризма по крайбрежието.

Приоритет 1.3. Разнообразяване на туристическото предлагане и включване на природното и културно богатство в цялата територия на областта

Специфична цел 1.3.1. Активизиране на развитието на туризма в цялата територия на областта.

Специфична цел 1.3.2. Създаване на специфичен регионален туристически продукт на основата на културното и природно богатство.

Природното и културното наследство в областта е много богато и това е едно от най-силно изразените сравнителни предимства въобще на българските райони в глобализацията се свят. Културният живот и културните прояви във Варна и областта дават възможности за още по-активно интегриране с туризма. Този приоритет се обвързва с приоритетна ос 4 на ОПРР за 2014-2020 г. “Регионален туризъм”. Разнообразяването на туристическия продукт със специфични видове туризъм и с активно включване на туристическите ресурси на хинтерланда ще допринесе за преодоляване на изразената сезонност на рекреативния морски туризъм.

Стратегическа цел 2: Подобряване на качеството на живот и смекчаване на социалните неравенства чрез увеличаване на заетостта и доходите и оптимизиране на системите на здравеопазването и социалните услуги, образованието и културата. Тази цел се подкрепя чрез два взаимнообвързани приоритета. Първият приоритет е насочен към подобряване на достъпа до пазара на труда, повишаване на заетостта и доходите, с акцент на младежката заетост, стимулиране на трудовата мобилност, намаляване на бедността и постигане на социална

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

интеграция на групите в неравностойно положение особено в периферните общини. Вторият приоритет е насочен към осигуряване на по-добър достъп до образователни, здравни, социални и културни услуги чрез модернизиране на съответната инфраструктура и подобряване на качеството на публичните услуги.

Приоритет 2.2 Подобряване на качеството и достъпа до здравни, образователни, социални и културни услуги и спортни прояви.

Специфична цел 2.2.1. Изграждане и обновяване на обекти за здравни и социални услуги, за образование, спортни и културни прояви, в т.ч. с подобряване на тяхната енергийна ефективност.

Специфична цел 2.2.2. Подобряване качеството на публичните услуги в образователни, здравни, социални и културни заведения.

Подобряването на инфраструктурата на здравеопазването, образованието, социалните и културните услуги като организация на дейността и като физическа среда от обекти е от особено важно значение за цялостното развитие на областта и съставните общини. Осигуряването на надежден достъп до здравни, образователни, социални и културни услуги за цялото население на областта е гаранция за намаляване на вътрешнообластните неравенства. Областта има потенциала и възможностите за постигане на тази цел. От значение е и планирането на дейности за модернизиране на спортната инфраструктура за професионален и любителски спорт, както и за разширяване на възможностите за спортуване в свободното време, което е важно за подобряване на здравния статус и активността на населението.

Специфичните цели за реализиране на Приоритет 2.2. акцентират върху необходимостта от обновяване на самите обекти на социалната инфраструктура – болнични заведения, училища, културни обекти, в т.ч. чрез подобряване на тяхната енергийна ефективност и архитектурно-естетически качества. От друга страна е необходимо подобряване на организацията на функциониране на тези заведения и подобряване на качествата на предлаганите в тях публични услуги.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: изграждане, ремонт и модернизация на образователни, културни, здравни и социални заведения за създаване на приветлива и дружелюбна среда в тях; издигане ролята на УМБАЛ "Света Марина" ЕАД, гр. Варна като обект с регионално значение; прилагане на мерки за енергийна ефективност в административните сгради и в други обществени обекти; подобряване достъпа на хора с увреждания до обществените места, сгради, транспорт, обществена информация и др.; превенция срещу изоставането на децата от общности в неравностойно положение; подобряване на качеството на предлаганите услуги в сферата на здравеопазването, социалните грижи и в културните учреждения; модернизиране на спортната инфраструктура за професионален и любителски спорт – Дворец на културата и спорта Варна и др.; въвеждане на мерки за енергийна ефективност на обществените сгради, подмяна и внедряване на интелигентно управление на уличното осветление.

Стратегическа цел 3: Устойчиво и интегрирано териториално развитие чрез подобряване на техническата инфраструктура, на териториалната свързаност, опазване качеството на околната средата и укрепване на градовете-центрове.

Устойчивото териториално развитие в областта ще се постига чрез подобряване на транспортната и комуникационна свързаност, което ще улеснява достъпа до публични услуги от по-висока степен и чрез стимулиране развитието на малките градове-центрове в периферните селски територии. Целта ще се подкрепя и от предходните две стратегически цели, свързани с икономическото и социално-културното развитие.

Изпълнението на целта е конкретизирано от три приоритета. Първият приоритет е насочен към подобряване на техническата инфраструктура и транспортната свързаност в областта,

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

подобряване на енергийната безопасност и енергийната ефективност, подобряване на водоснабдяването и канализацията и пречистването на водите, както и с комуникационната безопасност на публичния сектор и домакинствата. Вторият приоритет е насочен към щадящо използване на териториалните ресурси при развитието на всички човешки дейности и ефективно опазване на околната природна среда, защита на природното наследство, предпазване от ерозия, абразия и свлачища, опазване на морската акватория, адаптиране към климатични промени. Третият приоритет е насочен към селищната мрежа, подкрепа за малките градове като центрове за предоставяне на работни места и услуги в селските територии, прилагане на стратегии и планове за интегрирано градско развитие с активно гражданско участие, стимулиране на град Варна и повишаване значението му на град от европейската мрежа от урбанистични центрове и източен портал на ЕС, планирано насочване на устойчивото развитие на Варненската агломерация.

Приоритет 3.1. Подобряване на техническата инфраструктура, териториалната свързаност и достъпността до обектите за публични услуги

Специфична цел 3.1.1. Подобряване на транспортната свързаност и времето за достъп до публични услуги чрез обновяване на пътната инфраструктура с регионално и местно значение.

Специфична цел 3.1.2. Развитие на енергийните мрежи, подобряване на енергийната ефективност и прилагане на възобновяеми енергийни източници.

Специфична цел 3.1.3. Подобряване на ВиК инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води с изграждане и разширяване на пречиствателни съоръжения

Дейностите за реализиране на специфичните цели на приоритета ще бъдат насочени към: Рехабилитация и поддържане на републиканските пътища и модернизация на връзките към тях; изграждане и поддържане на републиканските пътища, осигуряващи развитието на туризма в курортните селища и комплекси по крайбрежието; рехабилитация и поддържане на общинската пътна мрежа. Развитие и модернизация на пътната мрежа до територии на областта, които имат сериозен потенциал за развитие; изграждане на нови електро- подстанции и осигуряване на сервитути на трасетата на високото напрежение към тях; прилагане на стратегии и програми за енергийна ефективност, отнасящи се за общинския сграден фонд и публичните общински обекти; саниране на обществени сгради, изграждане на енергоефективно осветление, търсене на възможности за използването на възобновяеми енергийни източници в сградите; разширяване на газоразпределителната мрежа и включване на курортните комплекси "Св.Св.Константин и Елена" и "Златни пясъци; подобряване на мрежите и системите на ВиК в областта чрез изграждане на нови водопроводи, подмяна на стари етернитови, изграждане на канализационни колектори и пречистване на отпадъчните води чрез доизграждане на ПСОВ за населените места и курортите; подобряване достъпа до он-лайн публични услуги, увеличаване броя на обществените места за достъп до информационни и комуникационни технологии и Интернет (телецентрове), въвеждане на съвременни информационно-комуникационни технологии (широколентов достъп до Интернет).

Приоритет 3.2. е насочен към прилагане на мерки за опазване на околната среда и подобряване на екологичните условия при добива на минерални суровини на сушата и в акваторията, към прилагане на мерки за предотвратяване на рискове от наводнения, свлачища и абразия, които са много характерни, особено за крайбрежието. Следва да се прилагат принципи за интегрирано управление на крайбрежните зони и постигане на добро екологично състояние на морските води. Подобряването на координацията и управлението на превенциите на риска ще допринесе за осигуряване на устойчива и сигурна среда, гарантираща живота и здравето на хората и безконфликтното развитие на туризма и другите икономически дейности. Изграждането на съоръжения за защита от ерозия и свлачищни процеси следва да се предхожда от превантивни мерки и недопускане на строителни действия, които усложняват обстановката в рисковите зони и увеличават риска. От голямо значение е внедряването на действена мониторингова система за

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

предпазване от наводнения, свлачища и морска абразия и за опазване на околната среда, както и прилагането на принципите на интегрирано управление на крайбрежни зони.

Приоритет 3.2. Щадящо използване на териториалните ресурси и опазване на околната среда в областната територия

Специфична цел 3.2.1. Прилагане на мерки за опазване на околната среда при добивната индустрия на сушата и в акваторията и при локализиране на инсталации за ВЕИ.

Специфична цел 3.2.2. Депониране, обезвреждане и рециклиране на битови и промишлени отпадъци и рекултивация на замърсени територии.

Специфична цел 3.2.3. Защита от ерозионни, абразионни и свлачищни процеси, предпазване от наводнения и мониторингови системи за опазване на околната среда.

Специфична цел 3.2.4. Прилагане принципите на Интегрирано управление на крайбрежни зони и постигане на добро екологично състояние на морските води съгласно Рамкова директива за морска стратегия.

Специфична цел 3.2.5. Включване на превантивни мерки за справяне с природни бедствия и адаптирането на областната територия към климатични промени

Мерките и дейностите за реализиране на специфичните цели към този приоритет ще бъдат насочени към: Екологичен мониторинг на черноморската акватория с оглед определяне на мерки за предотвратяване на замърсяванията и свръхексплоатацията на рибните ресурси; предприемане на действия за превенция, насочена към територии със свлачищни и ерозионни процеси и абразия на морския бряг, изграждане на брегозащитни и брегоукрепващи съоръжения; ликвидиране на нерегламентираните сметища на територията на общините; изграждане на регионални депа за твърди битови отпадъци – в общините Долни Чифлик и Вълчи дол; изграждане на регионална система за управление на отпадъците в района на Провадия за общините Аврен, Бяла, Ветрино, Вълчи дол, Девня, Долни чифлик, Дългопол, Провадия и Суворово; въвеждане на екологични технологии – производство на екобрикети, биогаз, добиване на енергия от вятърни и фотоволтаични съоръжения и от биомаса; изграждане на регионален център за обезвреждане на опасни отпадъци и поетапно закриване на старите инсенератори и др.

Приоритет 3.3. Укрепване на градовете-центрове, интегрирано градско развитие и благоустрояване на селищната среда

Специфична цел 3.3.1. Подкрепа за развитието на малките градове в областта като центрове за предоставяне на услуги и работни места в селските периферни територии.

Специфична цел 3.3.2. Стимулиране развитието на град Варна и повишаване значението му на град от европейската мрежа от урбанистични центрове и източен портал на ЕС

Специфична цел 3.3.3. Разработване и прилагане на стратегии и планове за интегрирано градско развитие в градовете-центрове с разширено гражданско участие.

Специфична цел 3.3.4. Разработване и прилагане на план и стратегия за ефективно и екологосъобразно развитие на Варна и агломерацията Варна-Аксаково-Белослав-Девня.

Град Варна е сред градовете, които разработват ИПГВР по програмата за регионално развитие. Малките градове в областта ще трябва да разчитат на програмата за развитие на селските райони, която има компонент за подпомагане на градовете в селски райони. Реализацията на бъдещите проекти, определени на основа на ИПГВР, ще бъде през плановия период 2014–2020 г. Дейностите за интегрирано градско развитие ще се подкрепят и от инструмента за финансов инженеринг Jessica и ЕФРР. Разработване и прилагане на план и стратегия за ефективно и екологосъобразно развитие на агломерацията Варна-Аксаково-Белослав-Девня също е в дневния ред на бъдещото урбанистично развитие. Специфичните цели са свързани с планово осигуряване за прилагането на взаимнообвързани, интегрирани действия по обновяване на градовете, създаване на нови зони с потенциал за развитие, рехабилитация на стари производствени зони, централни

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

градски части, подобряване на жилищната среда, благоустрояване на публичните пространства (обновяване на паркове, зелени площи, детски площадки, велоалеи, улично осветление и др.), подобряване на достъпа до публични услуги (образование, здравеопазване и социални услуги), включително за хора с увреждания, мерки за енергийна ефективност, производство на енергия от ВЕИ в градска среда, развитие на интегриран екологичен градски транспорт, газифициране, подобряване чистотата на атмосферния въздух и др. В рамките на тези специфични цели ще се реализират мерки за изграждането на качествена селищна среда, гарантираща благоприятно социално-икономическо и екологическо развитие и достоен жизнен стандарт.

Реализирането на тези специфични цели ще бъде подкрепено основно от дейностите по първите две стратегически цели, свързани с икономическото и социалното развитие и от допълнителни дейности, насочени към включване на малките градове за изготвяне и прилагане на ИПГВР за следващия планов период по ПРСР с оглед подобряване на градската им среда и обектите за публични услуги с надобщинско значение

Стратегическа цел 4: Териториално сближаване на общините и издигане ролята на областта и на град Варна в национален и в европейски мащаб чрез трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество.

Надежден инструмент в тази стратегия е постигането на междуобщинско сътрудничество и партньорство за решаване на общите проблеми и за постигане на интегрирана областна социално-икономическа и културна общност. Сътрудничеството и партньорството е необходимо и на по-високи равнища в рамките на СИ район и извън тях в национален и наднационален мащаб.

Поради своето местоположение област Варна има големи шансове за развитие на трансгранично и транснационално сътрудничество и за прилагането на макрорегионални стратегии в рамките на Черноморското териториално сътрудничество и Националната стратегия по интегрирана морска политика. Чрез насърчаване на икономическия, културния и социалния обмен сътрудничеството дава шансове да се постигне икономически растеж и устойчивост на развитието.

Първият приоритет на Стратегическа цел 4 е ориентиран именно към подобряване на социалното, икономическото и културното сътрудничество и сближаване между общините в областта, към развитие на сътрудничество с другите области в СИ район и в страната, както и към осъществяване на трансгранично сътрудничество. Вторият приоритет е насочен към повишаването на институционалния капацитет и ефективността от действията на общинските и областната администрации за развитие на уменията за управление на проекти и усвояване на средства от структурните фондове, както и за подобряване на предоставяните от тях услуги и за успешна работа с широко гражданско участие.

Специфичните цели към този приоритет са свързани и с обмен на опит по тематични направления между партньорите на територията на страната и на ЕС за идентифициране, трансфер и разпространение на добри практики в областта на устойчивото развитие на градските и селските райони и насърчаване на трансграничната мобилност. Добри възможности за отключване на потенциала на областта и града предлага участието в изпълнението на Интегрираната морска политика на ЕС.

Дейностите за реализиране на специфичните цели ще бъдат насочени към: развитие на контактите и активна международна дейност с институциите на ЕС и страните-членки на общността за изучаване на техния опит и усвояване на добри практики по основните направления на развитие; международни и двустранни контакти за насърчаване на местните инициативи в областта на заетостта, равните възможности, обучението и социалното включване, както за размяната на човешки ресурси и опит за изследвания и технологично развитие; трансгранично сътрудничество и партньорство за създаване и развитие на нови информационни и търговски връзки между районите от Черноморския басейн; насърчаване на културните и образователни мрежи за обмен в

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

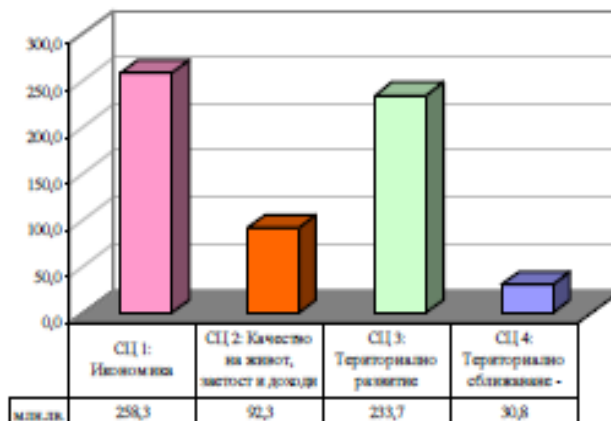

общностите на Черноморския басейн; предприемане на постъпки управлението на структурите, чиято дейност е свързана с морската индустрия, като напр. „Морска администрация”; Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури и т.н.), да бъде изместено във Варна; насърчаване създаването на транснационални консорциуми за съвместни изследвания, технологично развитие и технологичен трансфер; стимулиране развитието на комуникационни и информационни мрежи за услуги, технологии, и иновации; създаване на мрежи между научни заведения и институти за улесняване на достъпа и размяната на научни знания и технологичен трансфер и др.

Специфичните цели към **Приоритет 4.2. Повишаване на институционалния капацитет и ефективността на областната и общинските администрации и гарантиране на гражданското участие**, са насочени към повишаване на административния и програмния капацитет на администрациите в областта и в общините чрез обучение и развитие на уменията за управление на проекти и управление на средствата от структурните фондове и кохезионния фонд на ЕС, а също и към решително подобряване на предлаганите услуги на гражданите.

Областната стратегия е създадена, за да управлява развитието на териториалната общност от съставните общини, но не управлява пряко ресурси. **Целите на стратегията ще се реализират от съвкупността на ресурсите, инвестирани в област Варна по линия на национални секторни проекти, общинските планове и частни инвестиции.** На този етап се прави само прогнозен разчет за общата финансова рамка, обхващаща обема на необходимите финансови средства, за да се постигнат заложените цели. Тази рамка визира средствата за целия програмен период 2014-2020 г. Те са разпределени по приоритети и по години. На **Фигура 1** е показано прогнозното разпределение на ресурсите по стратегически цели.

Разпределение на ресурсите по цели, млн.лв.

Фигура 1. Ресурсно разпределение по стратегически цели/млн. лв./

Може да бъде направен изводът, че в Стратегията за развитие на Област Варна се вземат предвид реалностите по въздействията на изменението на климата, обръща се сериозно внимание на невралгичните зони и сектори, но не са застъпени в достатъчна степен мерки за АКП особено в сферата на здравеопазването и справянето с бедствия и аварии.

4. ПРОГРАМА ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА В ОБЩИНА ВАРНА 2007 – 2013 (Допълнено издание към 11 януари 2008 година)

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Целта на Програмата е да се осигури туристическа практика, която задоволява интересите и повишава благосъстоянието на местното население, като същевременно съхранява природните и социално-културните ресурси на местната среда за бъдещите поколения.

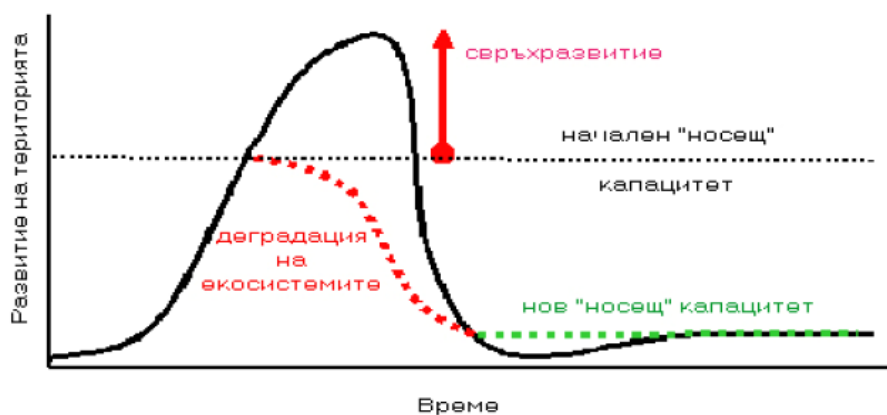
Разработването на програмата се базира на основните принципи за развитие на туризма на равнище дестинация, а именно:

- Устойчивост – съчетаване на дългосрочната икономическа ефективност с дългосрочната екологична поносимост и социална съвместимост на туристическата дейност и обвързването ѝ със справедливото разпределение на ползите и загубите от нея;

- Демократичност – осигуряване на висока степен на участие на местното население в процеса на управлението на дестинацията и обществен контрол върху развитието на туризма в общината;

- Местна идентичност - съобразяване на туристическото развитие с основните ценности на обществеността в дестинацията.

Четирите фундамента, на които се базира устойчивото развитие, са: екологична устойчивост; икономическа устойчивост и приемственост между поколенията; социална устойчивост и културна устойчивост. Туризмът „продава” природна и културна среда и поради това, неговите основни ресурси са качествената околна среда и населението на туристическата дестинация с неговата специфична култура. Развитието му трябва да е съобразено с потенциала на съответната територия и да се установят количествените стойности на показателя „носещ капацитет”/carrying capacity – Фигура 2.

Фигура 2. Същност на концепцията за „носещия” капацитет

Определянето на „носещ капацитет” включва редица въздействия, някои от които трудно могат да бъдат измерени количествено. Тези въздействия са както следва:

- Влияние на туристите върху туристическите ресурси: натовареност на природните ресурси; натовареност на антропогенните ресурси; причиняване на замърсяване на околната среда;
- Влияние на туристите върху социално-културната среда на местното население: промяна в местната култура (акултурация), начина на живот и традициите на местното население; отношение на туристите към местното население; наситеност на населените места с туристи; граници на търпимост на местното население спрямо туристите; промяна на езика на местното население;
- Влияние на туризма върху местната икономика: роля на туризма в местната икономика; достатъчност на икономическите ползи, за да се поощрява защитата на околната среда;

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

възможности за трудова заетост; справедливо разпределение на икономическите ползи между различните групи представители на местното общество.

При разработването на Програмата е направен обстоен анализ на Община Варна като туристическа дестинация, на нейните природни туристически ресурси и най-вече на характеристиките на морския бряг и плажове: Дължината на морската брегова линия е общо 32 км. с начало на север – брегът при фар Екрене (Кранево) и на юг – носът от южната страна на Паша дере. Абразионните и акумулативни процеси в границите на общината са с висока активност и са причина за множеството случаи на свлачища и срутвания. Пясъчната ивица е със сравнително добри качествени характеристики, като върху състоянието ѝ голямо влияние оказва извършваното хидротехническо строителство. Максималният рекреационен капацитет на площта на пясъка в крайбрежната зона на гр. Варна в Съставна зона 5 (Стария градски плаж) и Съставна зона 6 (плажната зона "Под Салтанат") възлиза на 10 976 плажувачи във върхов час, докато максималният рекреационен капацитет за водните площи с дълбочини до 1.5 m за къпане в същите зони се равнява на 25 062 плажувачи във върхов час.

Сравняването на двата рекреационни капацитета показва, че морската акватория е в състояние да поеме значително по-голям брой плажувачи от колкото пясъчните ивици, което от своя страна е предпоставка за търсене на възможности за увеличаване на плажния ресурс на крайбрежната зона на гр. Варна

Минералните води на територията на община Варна са важен природен ресурс с рекреационно и балнеоложко значение. Съществуват три водоносни хоризонта със стопанско значение. Подземните води от горноюрско - валанжския хоризонт са с напорен характер и на много места се самоизливат на повърхността. В гр. Варна температурата на тези води е около 50 оС, в другите области от територията на Варненска община - по-ниска. Еоценският водоносен хоризонт е напорен. Температурата на водата е 11-12 оС в зоната на подхранване и 26-36 оС в района на Черноморското крайбрежие. Водите на миоценския водоносен хоризонт са пресни с обща минерализация от средно твърда до твърда и температура, достигаща до 15-18 оС. На територията на общината са изградени 27 сондажни кладенеца с общ дебит 980 l/s (включително самоизлив). Водите са слабо минерализирани с температура 30-54 оС и приблизителен ресурс 1.5-3 m³/s. Минералните води на територията на община Варна предлагат възможност за развитието на целогодишен здравен (спа, уелнес) туризъм.

На общинската територия преобладават черноземните и сивите горски почви, които са подходящи за отглеждане на голямо разнообразие от агро-култури (зърнени, технически и т.н.). На тази основа се създават предпоставки за развитие на селски туризъм на територията на общината.

Територията на община Варна попада в зоната на два флористични района - Черноморско крайбрежие и Североизточна България. Растителността в района включва над 500 вида висши растения като формира пет основни екосистеми: **лонгозен тип, коренни екосистеми** с доминиране на дъбове, **производни екосистеми, хресталачни екосистеми, културни екосистеми**, които са резултат от човешката дейност, като тези на иглолистните гори са значително повече. Тук има местообитания на редки и застрашени от изчезване растителни видове, съсредоточени в крайморските пясъци и дюни, както и в силно овлажнените терени в близост до Варненското езеро. Фауната включва 7 вида земноводни, 18 вида влечуги, 37 вида бозайници и 88 вида птици.

Но като цяло флората и фауната в община Варна формират по-скоро подходяща среда за развитието на морския ваканционен туризъм, отколкото да бъдат ядро за специализирани видове туризъм от вида на ловния и орнитоложкия. На тяхна основа би могъл да се развива пешеходен и младежки природно-познавателен туризъм.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

На територията на общината се намират 5 музея, предствалващи интерес за туристите - Регионален исторически музей, Военноморски музей, Парк - музей на бойната дружба "Владислав Варненчик", Музей на историята на медицината и частен музей «Стара Варна». В процес на изграждане е Историко-етнографският комплекс – Прабългарско селище «Фанагория».

В град Варна има над 20 галерии, които представляват ресурс за туристически продукти.

Съществуват редица негативни от туристическа гледна точка характеристики на градския дизайн. Сред най-съществените са:

- Презастрояване на централната градска част и най-вече на части от морската градина и на кк. «Златни пясъци»;
- Нарушаване на унифицирания за общинската територия дизайн по отношение на пешеходни зони, тротоарите, цветните алеи, декоративните елементи, кошчетата за отпадъци, указателните табели, надписите и др.

Функциониращите на територията на Община Варна ПСОВ са с недостатъчен капацитет за обслужване на настоящото туристическо развитие, а разпределението на легловата база по категории показва нисък относителен дял на средствата за подслон от категория 5 звезди – 6% през 2006 година. Категориите 1-2 звезди, 3 звезди и 4 звезди включват по около 19000 легла или по 30% от цялата леглова база в общината през същата година.

В териториално отношение най-много легла са съсредоточени в к.к. «Златни пясъци». През 2006 год. курортът наброява 38 330 легла, което предствлява 67,76% относителен дял от цялата леглова база на територията на Общината. В структурата на туристическата индустрия на Общината за 2005 година с най – голям дял са микро фирмите (до 9 заети), като техният брой е 1128, което е 84,81% от всички туристически бизнес организации, следват малките фирми (от 10 до 49 заети) – те са 145 организации, а големите фирми са едва 5, което е сравнително малко за такъв икономически център като Община Варна.

Като слаби страни на дейността на средствата за подслон в Община Варна могат да се изтъкнат: ниската годишна заетост на легловата база (22,56% през 2006 г.), ниският приход от една нощувка (31,22 лв. през 2006 год.) и ниският приход от един турист (189,20 лв. през 2006 год.). Положителна тенденция е нарастването на посочените относителни стойностни показатели.

Установени са позициите на туристическите продуктови линии на Варна спрямо фазите на продуктовия жизнен цикъл:

- **Свръхпредлагане** на стандартни продукти – в продуктовата палитра на дестинация Варна доминират стандартните туристически продукти за масово потребление (морски ваканционен туризъм),
- **Позициониране** като евтина туристическа дестинация.
- **Нарастващи** оперативни ограничения. Наличният в България комфорт на ценообразуване в туризма при евтини фактори на производство постепенно изчезва.
- **Ограничени умения** за стратегическо и тактическо ценообразуване.

Разгледани са и въздействията на туризма върху развитието на община Варна.

По отношение на състоянието на околната среда и на екологичния риск вследствие на развитието на туризма на територията на Община Варна са направени следните констатации:

- По отношение на атмосферния въздух туризмът представлява опасност главно по линия на нарастването на броя на автотуристите предимно от съседни на България страни. Необходимо е да се разработи схема за ограничаване на автомобилния трафик в централната част на града.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

- Източниците на замърсяване на подземните води на територията на Община Варна по линията на туризма са главно течове от фекално- битовата канализация във вилните зони.
- Като цяло, в акваторията няма влошени параметри на повърхностните води, освен в малки райони (с диаметър от порядъка на 300-400 m) около местата на заустване на пречистени или частично пречистени отпадните води.
- В резултат на бурното строителство на туристически обекти, туризмът се явява източник на значителен обем строителни отпадъци.
- Свързаните с туризма антропогенни дейности (допълнителното натоварване от строителство на нови обекти, незаконното строителство, отсъствието на канализационна мрежа при изградена водоснабдителна такава, неправилно брегоукрепително строителство и др.) усилват въздействието на природните фактори за образуване на мащабни свлачища по крайбрежието. Само част от свлачищните участъци, са укрепени. Част от свлачищата нямат изградени и наблюдателни системи.
- Свързаните с туризма дейности влошават общата акустична характеристика на територията на община Варна.. Населението все по- осезателно изпитва негативното въздействие на битовия (включително и от многобройните развлекателни заведения) и особено на транспортния шум. Авиационният шум от самолетите, излитащи от и приземяващи се на Летище Варна, допринася за рязко повишаване нивото на общия шум.

При направения SWOT анализ като слаби страни са посочени: Еднообразие на новоизгражданата туристическа суперструктура; силно изразен сезонен характер на структурно определящия туристически продукт на дестинацията – летен морски ваканционен туризъм; липса на ефективно функционираща туристическа информационно-резервационна система на територията на общината; хаотично присъствие на дестинацията в информационното пространство; слаб контрол върху качеството на туристическия продукт и пространственото развитие на туризма от страна на специализираните органи;

Като заплахи за развитието на Общината като туристическа дестинация се посочват: Колебания в туристическото търсене поради нарасналата конкуренция от съседни дестинации; прехвърляне границите на "носещия" капацитет за туристическо развитие на територията, вследствие неконтролираното разширяване на туристическата суперструктура; разрушаване на атрактивни природни ресурси поради отсъствието на ефективен контрол върху тяхното използване и комерсиализация.

Визия: До 2013 година Варна да се утвърди като международно призната атрактивна туристическа дестинация, отличаваща се с оптимално съчетание на околна среда, историческо наследство, съвременна култура, туристическа индустрия, гостоприемно население и удовлетворени туристи и постигаща значими икономически и социални ползи от туризма в дългосрочен план.

Общинският съвет, кметът и администрацията на община Варна ще работят за постигане на визията за икономически рентабилен, екологично щадящ и социално приемлив туризъм на територията на дестинацията.

ПРИОРИТЕТ 1: Създаване на привлекателна и сигурна за туристите среда

Специфична цел 1.1: Съхраняване на автентичността на природните туристически ресурси

Проектите за постигане на тази цел са за възстановяване на плажните ивици, укрепване на бреговата линия, почистване на крайбрежието на Варненското езеро, почистване и опазване на ПП „Златни пясъци“

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

ПРИОРИТЕТ 2: Интегрирано развитие на територията на община Варна като туристическа дестинация – подобряване на свързаната с туризма инфраструктура

Специфична цел 2.1: Превръщане на промишленото пристанище «Варна-Изток» в уникална инфраструктурна зона за туризъм и развлечения

Тази цел ще бъде постигната чрез проекти за: изграждане на нов модерен терминал за контейнери в езерото под квартал „Максуда“ на площ 220 дка. Издигане на кейова стена с дължина 800 метра и създаване на възможност за едновременна обработка четири кораба. Постигане на дълбочината от 16-18 метра, което ще позволи да пристават големи плавателни съдове, които не могат да влизат в сегашното пристанище, инфраструктурни промени за превръщане на сегашните товарни кейове в порт „Варна-Изток“ в уникална зона за туристически развлечения. Построяване на площ от минимум 347 дка на яхтено пристанище, аквариум, атракционни заведения, модерни търговски центрове, бизнес сгради, пасажерски терминал, маркови зони и др.

Специфична цел 2.2: Териториално планиране за устойчиво туристическо развитие

Предвижда се изработване на ПУП за нови курортни места, извънградски паркове и защитни територии.

Специфична цел 2.3: Обновяване и развитие на туристическите места в Общината

Предвидените за постигане на целта проекти са за: Увеличаване и облагородяване на озеленяването и растителността по паркове, улици, градини; модернизация на съществуващите паркове и изграждане на нови паркове, изграждане на екологични защитни пояси, изграждане на пътека и паркинг за МПС, обслужващи хора с двигателни затруднения в музеен обект „Аладжа манастир“

Специфична цел 2.4: Удобен и екологично чист транспорт

Тази цел ще бъде постигната чрез реализиране на проекти за: Оптимизиране на транспортната схема на обществения транспорт, свързващ Варна с курортите в Общината, изграждане на многоетажни паркинги в КК „Златни пясъци“ – 2 бр., в КК „Св. Константин и Елена“ – 1 бр, в града – 5 бр.; изграждане на велосипедни алеи, свързващи град Варна с КК „Златни пясъци“ и КК „Св. Константин и Елена“ – 30 км., изграждане на паркинги за велосипеди в - в КК „Златни пясъци“ (5 броя) и в КК „Св. Константин и елена“ 3 бр., проектиране и изграждане на панорамна железница Варна-Галата, на маршрути за специализиран автобусен туристически транспорт и на маршрути за специализиран воден (морски, езерен, язовирен, речен) туристически транспорт.

Специфична цел 2.7: Енергийни мрежи, подобряване на енергийната ефективност, и развитие на възобновяеми енергийни източници в туристическите места

Тази цел ще бъде постигната чрез разработване на Програма за модернизация на енергийна инфраструктура, изграждане на подстанции – 5 броя, изграждане на ВЕЛ В.Н. – 30 км, изграждане на КЛ В.Н. – 50 км и на 200 броя трафопостове.

Специфична цел 4.1: Разнообразяване на туристическата продуктова палитра

За постигане на тази цел се предвижда: разработване на маршрути за екотуризъм, на културни туристически маршрути, разработване на програми за събитийен, детски, агро, религиозен, археологичен, подводен, кулинарен, фото-, конен, здравен и лечебен, спа, балнеоложки, фолклорен & етнографски, културен, екстремн, ловен, спортен, развлекателен, бизнес и конгресен туризъм.

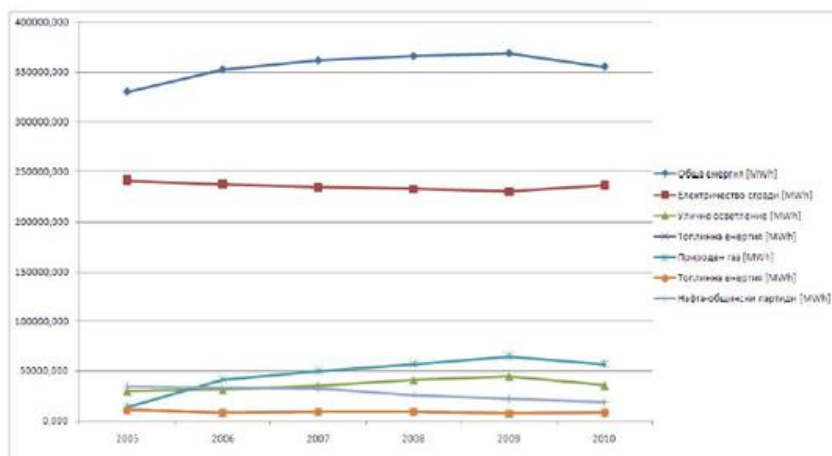
Изводът, който може да бъде направен за Програмата е, че въпреки, че в нея не се отчитат рисковете от въздействията на изменението на климата, диверсификацията на туристическите дейности за избягване на сезонното развитие на сектора значително ще спомогне за адаптирането му спрямо новите климатични условия.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

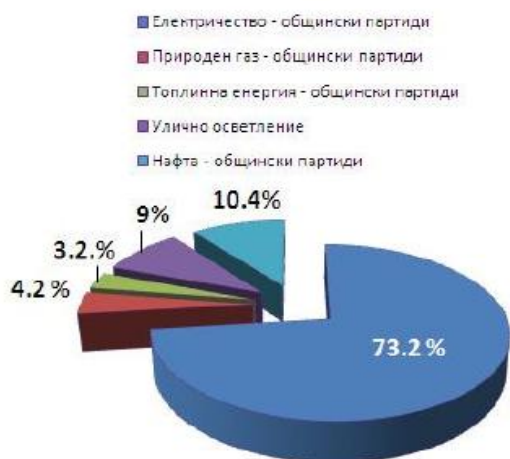
5. СТРАТЕГИЯ ЗА УСТОЙЧИВО ЕНЕРГИЙНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВАРНА 2012 – 2020г.

След направения анализ на енергопотреблението в Общината, както е видно на Фигура 3, за базова година 2010 е налице увеличение на енергопотреблението с +7,75% спрямо базовата година 2005г., като за периода е имало преразпределение на приоритетните енергоносители.

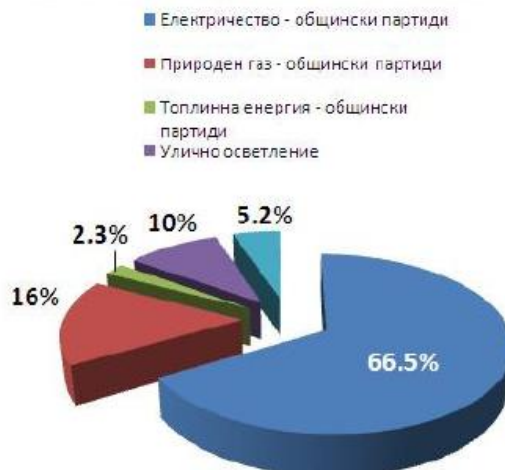

Фигура 3. Изменение на потреблението на енергия по съставящи

Първична енергия за общински сгради и услуги 2005 [%]

Първична енергия за общински сгради и услуги 2010 [%]

Фигура 4. Първична енергия за общински сгради и услуги през 2005 и 2010г.

Потреблението на електричество за общински сгради, според показаното на Фигура 4, е овладяно на стабилни нива дори с икономия от -1,86%, докато увеличението на улично осветление с +19,56% е за сметка на нови участъци. За периода бе въведена експериментална отсечка с LED осветление. Община Варна спечели проект за „интелигентно улично осветление” за главните градски артерии, със 100% финансиране по фонд „Козлодуй”, с който се очаква намаляване на потреблението с 30%, а дългосрочно - -20% спрямо 2005г. Увеличението на употребата на газ е 309%: от 4,2% през 2005г. – 16% през 2010г. Намаляло е потреблението на нафта с -46,61%, а на топлинна енергия с - 24, 27%.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

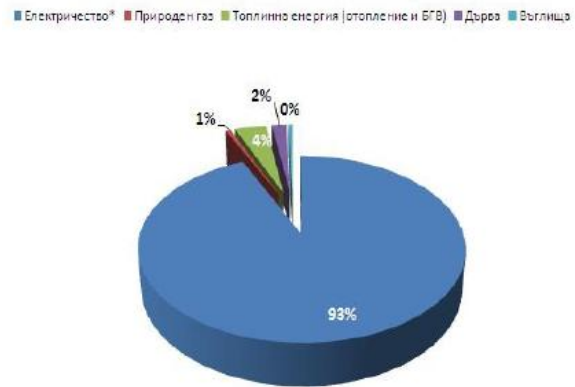
В Битовия сектор за периода 2005г.-2010г. броят на сградите се е увеличил с 7,89%, а на жилищата – с 18,45%, като жилищната площ е достигнала 9 464 608 м2.

През 2011 населението на града е 358324 жителя, като спрямо 2005г. прирастът на населението е 0,45%. Броят на домакинствата е 146683. Броят на стоманенобетонните или едропанелни жилища е 83146, а на тухлените - 90195. Дяловото участие на ел. енергията за бита, отчетена като първична е 93,26%.

Енергийно потребление "Битов сектор" 2005

Енергийно потребление "Битов сектор" 2010

Фигура 5. Енергийно потребление в „Битов сектор за 2005 и 2010г.

От Фигура 5. се вижда, че за периода увеличението на електрическа енергия е +15,48%, затова мерките за ЕЕ трябва да са насочени предимно към намаляване на потреблението. Отказът на клиенти от топлофикация и намаляване дела на топлинната енергия от 6% на 4% е довел до повишаване на потреблението на електричество от 91%- на 93%.

За периода в сектор „Промисленост” се забелязва увеличаване на общия брой стопански субекти, което е по- съществено при микро и малките предприятия, съответно с 52,11% и 12,32%, а при големите е 6,52%. Увеличението на енергопотреблението се формира от последните групи, така че е естествено то да е 16-18 %, независимо от ЕЕ.

Енергия от горива сектор "Промисленост" 2005 г

Енергия от горива сектор "Промисленост" 2010 г

Фигура 6. Енергийно потребление в сектор „Промисленост” за 2005 и 2010г.

Прогнозите за енергийно потребление в промишлеността без енергоспестяващи мерки (ЕСМ) са свързани с промените през периода, илюстрирани на Фигура 6. Те сочат, че електричеството като енергоизточник ще запази нива около 90%. Тъй като разликата в ефективността на природния

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

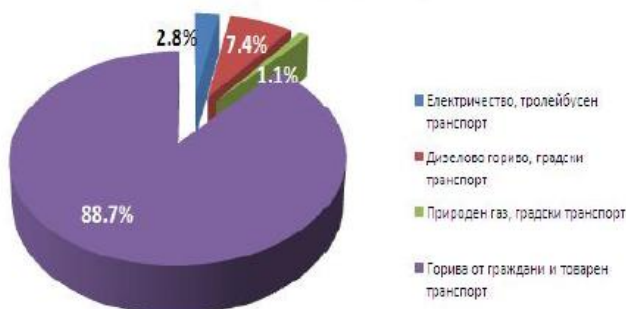

газ и електричеството е 1:3 като първичен източник, той трябва да има ръст 3-6%, за да компенсира увеличението от 1-2% на електричеството.

Енергия от горива сектор "Транспорт" 2005 г.

Енергия от горива сектор "Транспорт" 2010 г.

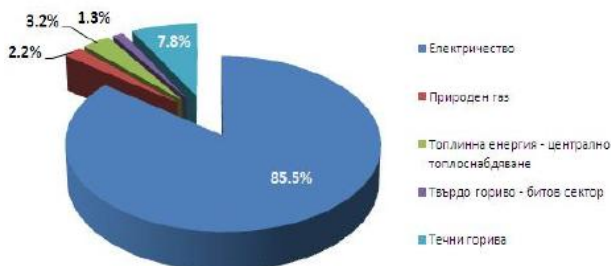

Фигура 7. Енергия от горива в транспорта за 2005 и 2010г.

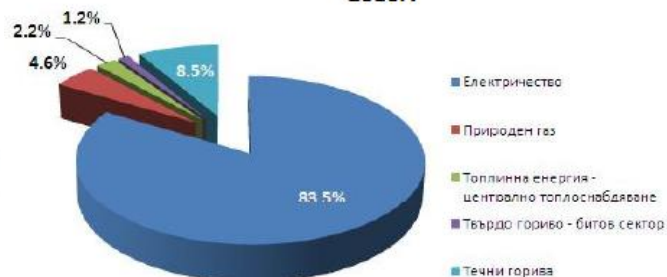
За сектор „Транспорт” е видно от Фигура 7, че увеличението на ползването на природен газ е +16,73%, докато намаляването на дизела е – 9.26%. Негативна тенденция е намаляване на ползването на електричество – 9.26%, тъй като тролейбусният градски транспорт е най-екологичен.

Проектът за „Интегриран градски транспорт” предвижда изпълнение на различни компоненти, свързани със специфичните цели на ОП „Регионално развитие” за постигане на устойчиво развитие на градския транспорт в Община Варна. Проектът включва: изграждане на скоростен коридор за автобусен транспорт; внедряване на система за управление на транспорт, осигуряваща приоритет по кръстовищата на автобусите от скоростния коридор; електронна билетна система в автобусите и по спирките, информационна система по спирките и в автобусите в реално време, център за управление на обществения градски транспорт, обновяване на автобусите с 50 дизелови и 20 на природен газ, модернизация на 3 автогари и депо, построяване на 16,3 км велоалеи, места за паркирането им и разработване на схема за отдаване на велосипеди под наем.

Първична енергия за Община Варна по енергиен носител 2005г.

Първична енергия за Община Варна по енергиен носител 2010г.

Фигура 8. Изменение на общото енергопотребление на Общината и по съставящи

Положителна тенденция е почти удвоеното увеличение на дела на природен газ в общото енергопотребление.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

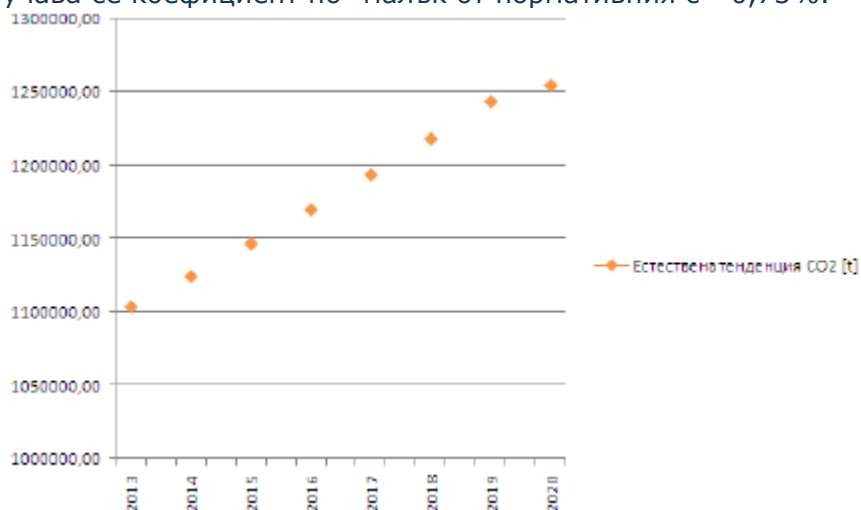
При анализа е забелязана и тенденция за колебливо увеличение на общото енергопотребление на Общината със средно около 2,7% - Фигура 8. Нарастването по принцип е свързано с БВП и прогнозите са за нарастване на БВП 5-5,3%. За увеличението на Крайното енергийно потребление (КЕП) за Община Варна се прогнозира да е 2-2,5% годишно.

Фигура 9. Потребление на електричество по сектори за 2005 и 2010г.

От Фигура 9. е виден лек спад с 1% на потребление на електричество за общински цели и в промишлеността за периода, докато в бита има леко повишение от 2%.

Що се отнася до емисиите, изчислен е местният коефициент на електроенергията. Генериращите мощности за Община Варна през 2005г. са малки 34,49 GWh/год., което е 3,05% от общото енергопотребление и за него са изразходвани 17798хм3 природен газ, предизвикващи емисии 7969 tCO₂. Получава се коефициент по- малък от нормативния с - 0,73%.

Фигура 10. Прогноза за естественото изменение на емисиите (tCO₂.) до 2020г.

Прогнозата е естественото увеличение на емисиите да е с 13,64% спрямо 1-вата година 2013 на периода, а спрямо базисната година 2005 то е 42,37% - Фигура 10. Предвидените енергоспестяващи мерки (ЕСМ) ще доведат до емисии с 24,99% по-малки от прогнозираното естествено увеличение и така ще бъде постигната първата цел на Стратегия 20/20/20. За дела на ВЕИ в общия енергиен микс - прогнозата е 20,48 %. Анализът показва, че условията в Общината

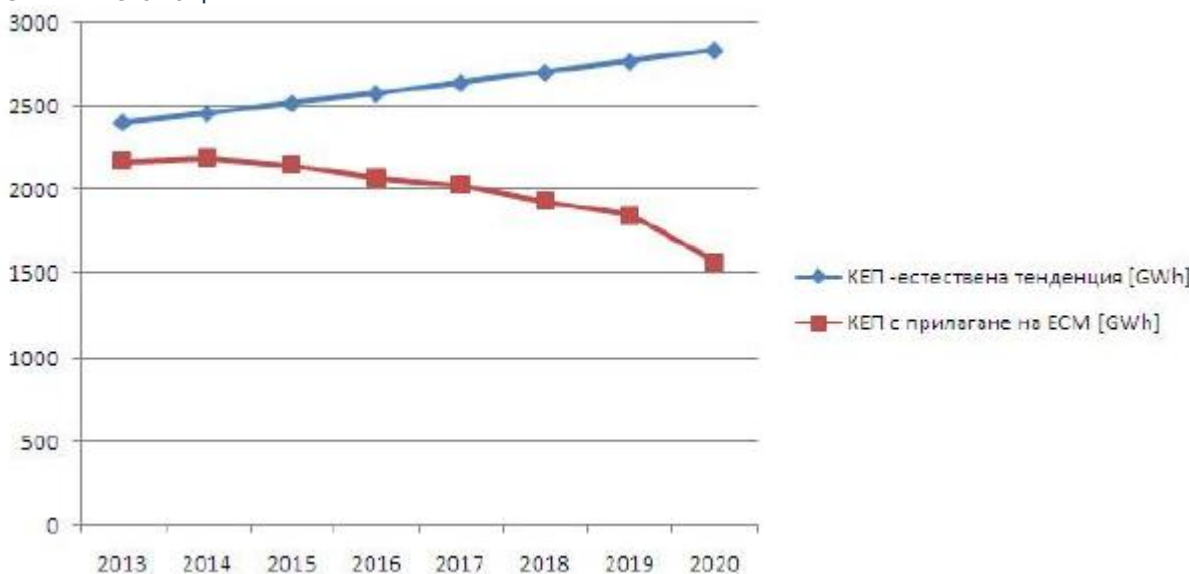
Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

не са подходящи за използване на водна енергия, докато ветровият потенциал е подходящ – 3м/с и 4м/с на 50м височина – това е първи клас според плътността и мощността на вятъра, но изграждането на големи ветрови паркове ще бъде нерентабилно поради наличието на много защитени и урбанизирани територии. На територията на Общината няма инсталации за използване на биомаса, но теоретичният потенциал на Общината е 18 000 т /год. предвид засетите с житни култури площи – процентът на използваемост е 20%, т.е.ресурсът от биомаса от слама е 3600т/год.

За енергията, добивана от фотоволтаици, прогнозата за Общината е 1,Wh/г. от 1kWp инсталирана мощност. Има и прогнози, които надвишават този добив с 30%, но те не отчитат обледяването зиме и замърсяването от птици на повърхността фотоволтаиците. За покривни инсталации е постижимо инсталирането на мощности от порядъка на 0,1kW/m². При колекторите за топла вода за бита се прогнозира добив от 3,Whт/г. на 1kWt инсталирана мощност. Потенциалът от геотермална енергия на територия на Общината е 27 сондажни кладенеца с общ дебит 980 l/s и температура 30-54 °C и приблизителен ресурс 1.5-3 m³/s. Заклучава се , че това е един недобре използван ресурс дори директно - като топла вода за битови нужди или за локални битови отоплителни инсталации.

Фигура 11. Тенденции на изменението на енергопотреблението за бита до 2020г.

Мерките за постигане на целта 20/20/20 са конвенционални и енергоспестяващи (ЕСМ).

Една от съществените мерки е намаляване на загубите при електроснабдителните системи, които според изследванията са между 7 и 15%. Реалистичното им минимизиране е 4-10%. Затова е заложено икономииите от електроенергия да се движат от 1% за 2014 до 3% през 2020г. За дела на санирани сгради са заложени 10%, водещи до енергийна икономия 18%.

За постигане на 20% ВЕИ в енергийния микс са заложени осъществими цели – 20% от домакинствата със соларни колектори за топла вода, или квота от 60GWh/год., т.е.20 MWp инсталирана мощност, което е 3500 покривни инсталации по 6kWp при общ брой сгради над 39 000.Предлага се изпълнението да започне през 2016г.

Направен е изводът, че поради фактът, че Общината внася над 90% от необходимите и първични енергоносители, с нарастване на БВП ще нарастват и КЕП и ПЕП.

Направен е SWOT анализ на условията за провеждане на политика за ЕЕ и ВЕИ.

Данните за енергийното потребление на Общината показват тенденция за увеличение на КЕП, предизвикано от: засилено строителство и нови търговски и бизнес центрове, увеличение на жителите на Общината, увеличение на потреблението на промишлените зони и бизнеса, подобряване на уличното осветление и това на архитектурните забележителности, както и на междублоковите пространства.

Силни страни: с оглед нарастване на потреблението на газ се предвижда нарастване на електропотреблението с 2,5% на годишна база. Очаква се и 10% ръст на топлинната енергия и достигане на 6% от общото потребление. Употребата на дърва и въглища намалява и в битовия, и в обществения сектор, като се стабилизира на 0,5% дял.

Природни ресурси: Общината е 1-ви клас според мощността и скоростта на вятъра, но близостта до защитени зони не позволява добива енергия от вятъра. Възможният добив на енергия от 1 kWp фотоволтаици е 10Wh/год. и 3 MWh/год от 1 kWp слънчеви колектори за топла вода за бита. Прогнозният капацитет на използване на геотермална енергия е 229 GWh/год. като подгриваш компонент на ОВК системите в обществени и стопански сгради. Ресурсът за добив на енергия от биомаса е неоглям 13,81 GWh/год., но практически е неувоен.

Слаби страни: Тук първенство държат загубите в топлопреносната мрежа 32 % / за 2005-2006 г. с възходяща тенденция/

За сектор „Домакинства“ **заплахите** са следните: Трудности при организиране на санирането в многоетажни сгради, висока цена на инвестициите спрямо доходите, висока цена на ВЕИ технологиите, риск от недобра координация между домакинствата, Общинска администрация и енергийния доставчик и т.н.

Посочени са кредитните линии и фондове като ФЕЕВИ (Енергийна ефективност и възобновяеми източници), ФЕЕИ (фонд за енергетика и енергийни източници), МФК (Международен фонд „Козлодуй“), КЛЕЕВИ (Кредитна линия за ЕЕ и ВИ), REECL (Кредитна линия за ЕЕ в бита), редица програми, сред които ОП „Конкурентоспособност“ и „Регионално развитие“ и т.н.

Следствие на направения анализ и прогнози, Стратегията е концентрирана в 4 приоритета, 15 цели и 59 мерки както следва:

Приоритет 1: Рехабилитация, модернизация и изграждане на инфраструктура, осигуряваща условия за устойчив растеж и заетост

Цел 1.1. Разработване и прилагане на мерки за ЕЕ в общинския сграден фонд и публичните общински обекти;

Цел 1.2. Прилагане на ЕЕ в жилищните сгради на територията на Община Варна;

Цел 1.3. Интелигентно улично осветление на гр.Варна;

Цел 1.4. Извършване на топлофикация и газификация на общински обекти и жилищни сгради;

Цел 1.5. Повишаване на ЕЕ про консумацията на електроенергия.

Приоритет 2: Развитие на системи за устойчива градска мобилност

Цел 2.1. Повишаване на ЕЕ на обществения транспорт;

Цел 2.2. Разработване на система за ефективно управление на трафика;

Цел 2.3. Създаване на условия за алтернативни начини за придвижване и нова култура на градска мобилност;

Цел 2.4. Оптимизиране на транспортната инфраструктура и създаване на условия за развитие на екологично чист градски обществен транспорт;

Приоритет 3: Увеличаване на дела на произведената и потребената енергия от ВЕИ на територията на Община Варна

Цел 3.1. Повишаване на дела на потребената възобновяема енергия в публичния сектор;

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Цел 3.2. Повишаване на дела на използването на ВЕИ в частния сектор и насърчаване на бизнес инвестициите в Община Варна

Цел 3.3. Подготовка и изпълнение на краткосрочни и дългосрочни програми за насърчаване използването на енергията от възобновяеми източници, съгласно ЗЕВИ;

Приоритет 4: Повишаване на управленския капацитет на заинтересованите страни и подобряване информираността на населението за програмите за ЕЕ, възможностите за финансиране и използването на ВЕИ

Цел 4.1. Извършване на местна образователно - информационна кампания за населението, браншовите организации и бизнеса.

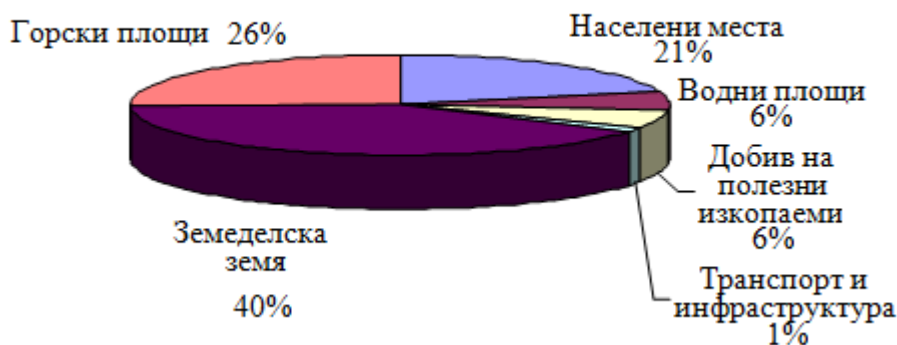
Цел 4.2. Партньорство с висшите учебни заведения, лаборатории и научно-изследователски центрове и други по проблемите на ЕЕ;

Цел 4.3. Създаване на постоянен експертен консултативен съвет.

Повечето от мерките в Стратегията за ЕЕ са от типа „смекчаващи“ климатичните промени, в нея няма и ред за адаптиране към климатичните промени. Но в същината си някои от мерките като санирането на сгради, повишаване осведомеността на населението, управленския капацитет на администрацията и бизнеса за ЕЕ и ВЕИ; възпитаване на нова култура на градска мобилност са адаптационни към новите климатични условия мерки.

6. ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ВАРНА ЗА ПЕРИОДА 2014-2020г. (ОПР)

Община Варна е разположена в източната част на Варненска област (фиг.1.2), върху площ от 237,5 кв. км. На изток Общината граничи с Черно море, на север - с община Аксаково, на запад - с общините Аксаково и Белослав, на юг - с община Аврен. Съгласно данни на НСИ общата територия на Община Варна е в размер на 237 485 дка, от които земеделската земя е 40%, горски площи 26%, населени места 21% и др. - Фигура 12. Експлоатацията на останалата територия е свързана с транспорта и инфраструктурата, добив на полезни изкопаеми водни течения и водни площи, населени места и др.

Фигура 12. Баланс на територията на община Варна по вид

В ОПР са разгледани природните дадености в пределите на общината.

Климатът, в съчетание с природните условия създават благоприятни възможности за развитие на индустрията, търговията, туризма и комуникациите в региона.

От водоемите на територията на Общината най – значим естествен водоем е Варненското езеро, а по незначителни са 10 дерета с дължина между 0,7 и 12 км. (Игнатиевско, в с. Тополи,

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Владиславовско, Максуденско, Звездишко, Галатейско, дере – канал по бул. „Царевец“, Виношко дере, Евксиноградско дере).

До 1909 година Варненското езеро е закрит лиман, изтеглен в източна посока, след което е прокопан канал с дължина 5 км. През 1979 година е прокопан новия канал от морето към езерото.

Зоната на влияние в по-голямата си част разполага с чисти пресни повърхностни и подземни води за водоснабдяване на населението.

Почвената характеристика на общинската територия се определя от преобладаващия дял на черnozемните и сиви горски почви.

Минералните води на територията на община Варна са значителен природен ресурс с рекреационно, балнеолошко и термоенергийно естество. В гр. Варна температурата на тези води е около 50°C, в другите области от територията на Варненска община - по-ниска. Еоценският водоносен хоризонт е напорен. Температурата на водата е 11-12° С в зоната на подхранване и 26-36°C в района на Черноморското крайбрежие. Водите на миоценския водоносен хоризонт са пресни с обща минерализация от средно твърда до твърда и температура, достигаща до 15-18°C. На територията на общината са изградени 27 сондажни кладенеца с общ дебит 980 л/с (включително самоизлив). Водите са слабо минерализирани с температура 30-54° С и приблизителен ресурс 1.5÷3 m³/s.

Дължината на морската брегова линия е общо 32 км., с начало на север – брегът при фар Екрене (Кранево) и достигаща на юг – носът от южната страна Паша дере. Абразионните и акумулативни процеси са факторите, определящи свойствата и състоянието на бреговата ивица. Значителна степен на активност имат абразионните процеси в границите на Общината. Резултатът от тяхното проявление са множеството случаи на свлачища и срутвания. Пясъчната ивица е със сравнително добри качествени характеристики, като върху състоянието ѝ голямо влияние оказват антропогенните дейности.

Капацитетът на акваторията и на площта на пясъка в крайбрежната зона на гр. Варна е определен в рамките на Доклада за ОВОС на Плана-извадка "Крайбрежна зона - Съставна зона 5 (Стария градски плаж) и Съставна зона 6 (плажната зона "Под Салтанат") град Варна". Посоченият в Доклада максимален рекреационен капацитет за водните площи с дълбочини до 1.5 m за къпане се равнява на 25 062 плажувачи във върхов час, а максималния рекреационен капацитет за пясъка в Съставни зони 5 и 6 възлиза на 10 976 плажувачи във върхов час.

Счита се, че реализиране на т. нар. „напречен байпас“ - изкуствено увеличаване на пясъчно-плажовете площи, ще доведе до увеличаване значението им като буфер между прякото вълново въздействие върху дамбата и съответната част от основното тяло на буните, което е предпоставка за по-ефективна работа на изградените брегоукрепителни съоръжения и ще способства и за намаляване на междубунните пространства.

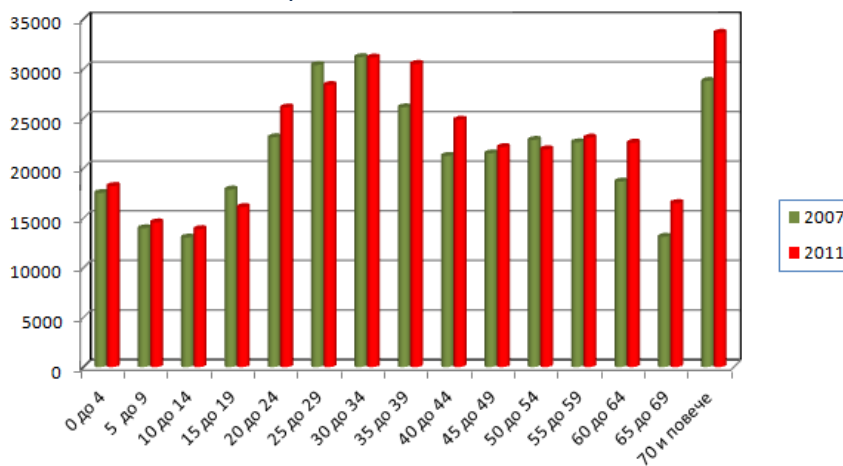
В Плана са разгледани и рисковите процеси с природен характер като свлачища, срутища абразия и др. като резултат от комбинираното въздействие на природни и антропогенни фактори: геолого-тектонско развитие и морфологията на района, интензивността на валежите, морската абразия, състоянието на „ВиК“ мрежите и особено експлоатацията им в потенциално опасни райони, лошата експлоатация и поддържане на изградените дренажни, противосвлачищни, водопонизителни и противоабразионни съоръжения, липса на дъждовна и битова канализация в част от вилните зони, незаконното строителство и др. Обширните свлачищни комплекси обхващат източния склон на Франгенското плато – от ръба до морето. На север от град Варна, в посока север-юг са оформени следните древни свлачищни комплекси: „Дългия яр“, „Зл.пясъци“, „Аладжа Манастир“, „Виница“ и „Варна“. Древните свлачища са възникнали при различни от сегашните условия и се приемат за условно стабилизирани.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

На юг от гр. Варна свлачищата са развити по източния склон на Авренското плато. Тук Черноморския склон е по-нисък и изграден от неогенски пясъчливо-глинести седименти. Затова и свлачищата са по-малки по обхват и по-слабо активни.

От Фигура 13. е видно, че общата тенденция за нарастване на броя на населението в община Варна като процентно по-голямо е увеличението на броя на населението в и над трудоспособна възраст. За Общината и за Област Варна се наблюдава трайна тенденция на повишаване на коефициента на възрастова зависимост. Това е от значение за се отнася до уязвими към КП групи хора. След 2009г. се наблюдава тенденция на намаляване на раждаемостта, което през 2012 г. води до отрицателен естествен прираст от -0,12 ‰, но Общината е с по – високи стойности на показатели раждаемост и по ниски за смъртност в сравнение със страната. Нарастването на населението на община Варна до 2011г. се дължи и на механичния прираст.

Фигура 13. Структура на населението на община Варна по възраст

Броят на земеделските стопанства на територията на община Варна е 887 или 7,5% от броя на стопанствата в областта. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) на земеделските стопанства на територията на общината е 21 310.6, или средна площ на стопанство в община Варна е най-малкото в областта -25 дка.

Използваната земеделска площ (ИЗП) в община Варна за 2012 г. включва 2427 ха ниви, 344.2 ха лозови насаждения, 83.5 ха трайни овощни насаждения и 410 ха ливади и пасища. Най – голям дял в земеделието има зърнопроизводството. Зърнените площи в област Варна са 84638 ха, следвани от маслодайните култури с 40221 ха и трайните насаждения с 10746 ха.

По своята структура икономиката на община Варна е силно диверсифицирана. Водещи за регионалната икономика са, туризма, морската индустрия, транспорта, производство на електроуреди и др.

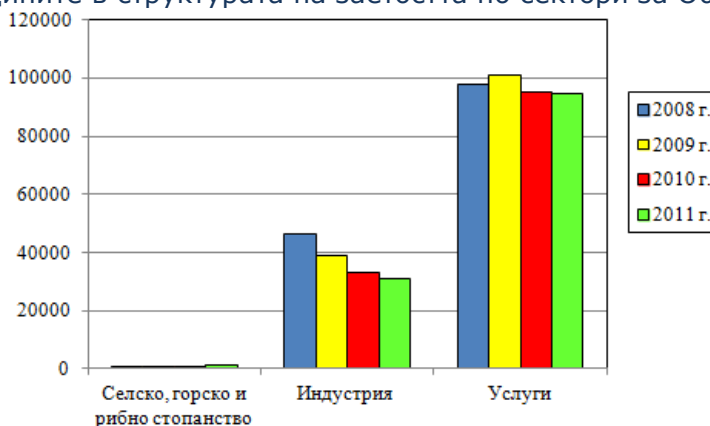
В структурата на икономиката на община Варна за 2011 година с най – голям дял са микро фирмите с близо 93% от общия брой предприятия, като техният брой е 24907 (Таблица 2.2), следват малките фирми – с 1 552 предприятия. През 2011 г. броят на предприятията намалява спрямо 2010 г. и 2009 г. По групи намалението е при предприятията с до 9 души - 541 по-малко и с до 49 заети – броят на фирмите намалява с 53 за 2011 г. В разпределението по отраслови сектори през 2011 г. се наблюдава най-голямо нарастване на броя на предприятията в сектор “Операции с недвижими имоти”, следван от “Хуманно здравеопазване и социална работа”.

Сектор услуги е основен за развитието на икономиката на Община Варна. Той формира повече от 60% от нетните приходи от продажби на област Варна като осигурява и най-голяма

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

заетост – 71,6 % (за 2011г.) от всички заети лица и създава 68.70% от БДС (2010г.). Фигура 14. показва промяната през годините в структурата на заетостта по сектори за Община Варна.

Фигура 14. Заети в Община Варна по сектори (Източник: НСИ).

Характерно за всички подсектори на сектор услуги е, че броят на заетите е най-голям през 2009 г. и вследствие на кризата намалява през 2010г. и 2011г. Изключение прави „Хотелиерство и ресторантьорство”, който увеличава заетите през 2011г.

Както и в Областта, така и за Община Варна туризмът е един от основните приоритетни и структуроопределящи отрасли на икономиката. Параметрите за развитие на на този сектор са разгледани подробно в Програма за устойчиво развитие на туризма в Община Варна – 2007 - 2013 (Допълнено издание към 11 януари 2008 година).

Въпреки относително по-малкия дял на броя на предприятията от сектора на индустрията – малко над 7%, те формират над 30 % от нетните приходи от продажби реализирани в икономиката. Във Варна са регистрирани четири клъстера: на морската индустрия, на туризма, на информационните и комуникационни технологии (ИКТ) и Черноморски енергиен клъстер. Морската индустрия играе изключителна роля по отношение не само заетостта, но и на приходите. Голяма част от всички приходи – между 7% и 8%, които се получават в Общината, се дължат на морския и свързаните с него бизнеси. Съществуват добри перспективи за развитието на сектор информационни и комуникационни технологии.

Повече от половината от инвестициите в област Варна са привлечени в община Варна – 52,23% за 2011 г. Инвестициите в община Варна съставляват повече от една трета от инвестициите в Североизточен регион – 38,82%. За 2011 се наблюдава спад с 5,79 % на ПЧИ в Община Варна спрямо 2010г., който до голяма степен се дължи на последиците от финансовата криза.

Делът на разходите за научноизследователска и развойна дейност в община Варна се движат между 5% и 6% от общите разходи за НИРД в България. За България, разходите за НИРД към БВП са 0,6% за 2010г., което ни отрежда предпоследно място в ЕС преди Кипър, при средна стойност за ЕС 2% и много под поставената цел в Националната стратегия 2020 от 1,5%.

В Общината е налична концепция за изграждане на “ЧЕРНОМОРСКИ ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧЕН ПАРК - ВАРНА” (ЧВПВ), който представлява обособена зона с изградена инфраструктура (сгради, офиси, лаборатории, учебни зали, рекреационни площи, озеленяване и т.н.), която обединява усилията на научно-изследователски институти, университети, високотехнологични предприятия, инвеститори, бизнеса и посреднически организации от община Варна и Североизточния район. ЧВПВ е зона, където малки и средни предприятия (МСП) могат да намерят подходяща интелектуална среда и подкрепа при стартирането и развитието на своя бизнес, достъпа до пазари, технологии и специализирани услуги за подпомагане на тяхното устойчиво и конкурентоспособно развитие, зона

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

даваща възможност на световни иновативни фирми да инвестират. ЧВПВ се изгражда въз основа на активно публично-частно партньорство и предвижда участието на представители на всички заинтересовани страни от Варна и региона.

Като перспективни сектори за развитие на иновациите са посочени:

- Обезсоляването на морската вода е обещаваща бизнес област. Традиционните извори на питейна вода прогресивно намаляват капацитета си и добиването и става все по-скъпо, което прави индустриално филтрираната вода конкурентоспособна.

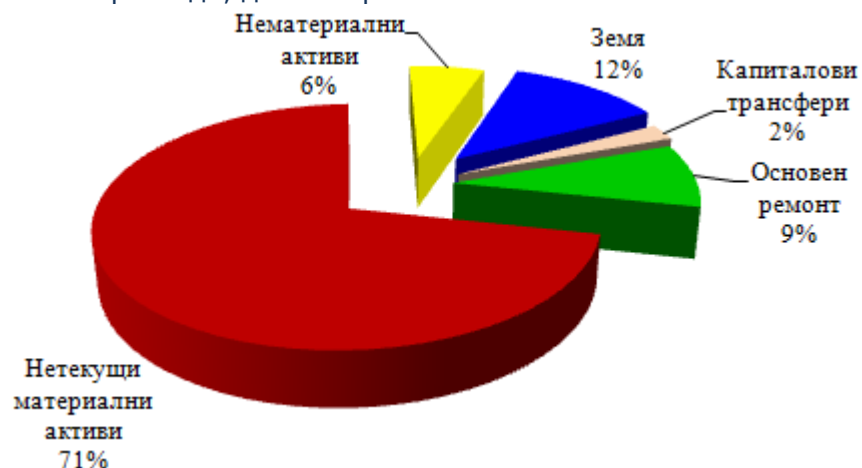
- Енергийни мрежи, подобряване на енергийната ефективност и разработване на възобновяеми енергийни източници. Осигуряване на общината с мрежи и съоръжения за пренос и разпределение на електричество, газ и горива от трансевропейски, национални и регионални мрежи.

- Подкрепа за изграждането на съоръжения за използването на възобновяеми енергийни източници: геотермална енергия; енергия от биомаса; енергия от вятъра, слънчева енергия; енергия от вода.

- Подкрепящи дейности по създаване, регистрация и трансфер на know-how относно енергоспестяващи технологии, машини и оборудване.

Бюджетът на община Варна за периода 2007г. – 2012г. е относително стабилен (около 200 млн.лв). Изключение прави приходът през 2012г., който рязко намалява с 11.88% спрямо предходната 2011г. Най – значителната част от разходите на Общината са в сферата на образованието и благоустройството и комуналното стопанство. За периода 2007 г. – 2012г. средно 33.84% са за разходи за образование, 25.73% - за БКС, последвани от 14% за икономически дейности и услуги, 7% - здравеопазване и 5.23 % - социално осигуряване и подпомагане.

На Фигура 15. е представена структурата на капиталовите разходи на Община Варна за 2012г. В структурно отношение – 89% от капиталовите разходи за 2012г са свързани с придобиване на сгради, земи и други нетекущи материални и нематериални активи, докато през 2011г. дела на тези разходи е по-нисък - 73%. Разходите за ремонт през 2012г. представляват едва 9% от общите капиталови разходи, докато през 2011г. са 21%.

Фигура 15. Структура на капиталовите разходи на Община Варна за 2012г.

Община Варна продължава да осъществява своята социална политика и да спазва своите приоритети. Разходите за образование, здравеопазване, социално подпомагане и транспорт са приоритетни и представляват 55% от извършените разходи през 2012 г.

Що се отнася до техническата инфраструктура на Община Варна, се налага изводът, че тя не може да посрещне нуждите на нейния интегриран растеж и най - належащо е приоритетното разрешаване на следните проблеми:

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

- Изключително важна е реконструкцията на първокласната улична мрежа, тъй като 40% от съществуващата ПУМ няма технически характеристики за прогнозния си клас.

- Належаща е и нуждата от реализиране на път 1-9 и мостовото съоръжение над Варненското езеро, с което ще се изнесе чистият транзит.

- Недостигът на паркоместа в различните райони на Общината е от 30% - 50%.

- Разширяването и преместването на пристанище Варна към езерото ще допринесе за придобиване на нов облик на града, за по-добрата му връзка с морето и залагане на нова инфраструктура, с голям социален и туристически потенциал. Необходимо да се подмени амортизираната в различна степен водоснабдителна мрежа и да се намалят загубите от 60% до 20% от средно денонощното потребление.

- По степен на изграденост канализационната система в Общината има значително изоставане, спрямо водоснабдителната система.

- Необходимо е реконструкция на остарялата преносна мрежа от трафопостове (ТП) и кабелни линии и преминаване към захранване 20 kV за повишаване двойно на преносната ѝ възможност.

- Община Варна трябва активно да участва по програмите за енергийна ефективност и производство на електрическа и термална енергия от алтернативни източници (геотермални води, соларна енергия, енергия от битови отпадъци). В унисон с Националната програма за ускорена газификация на Република България до 2020 г. да се използват капацитетните възможности на газопреносната мрежа за увеличаване на потребителите на газ - евтино, ефективно и екологично гориво.

- Необходимо е да се направи решителна стъпка към информационното общество с изграждането на обществени информационни системи и гарантирано предлагане на Интернет услуги за целия обществен сектор.

Що се отнася до проблемите в околната среда, за Общината се налагат следните изводи:

- Санирането и газификацията на всички общински и държавни обекти значително ще понижат замърсяването на атмосферния въздух през отоплителния сезон.

- Засилване на ангажираността на общинската администрация с проблемите за околната среда.

- Постоянното създаване на нерегламентирани сметища показва, че контролът е недостатъчен, а в управлението и ефективното използване на специфичните за Община Варна отпадъци като драгажните маси трябва да се търсят дългосрочни решения с помощта и на финансиране от държавата и ЕС.

- Масираното застрояване без изградена канализация и недостатъчно ефективните укрепителни работи са основна причина за активизиране на свлачищните и срутищни процеси.

- Най-силно засегнати от ерозия са земите в североизточната част на Общината. 60% от почвите на територията на Общината са подложени на ерозия, като процесът се активизира и от антропогенния фактор.

- За град Варна нараства броят на пунктовете с измерени шумови нива между 63 и 72 dB, дължащи се основно на автомобилния трафик, въпреки проведените от Общината дейности за подобряване на акустичната среда.

- Защитените територии обхващат близо 0,9% от площта на Община Варна. Усилията както на Общината, така и на цялото общество трябва да бъдат насочени към опазване на това природно богатство.

По отношение на административния капацитет на Общината основните предизвикателствата за следващия програмен период 2014-2020 год. са следните:

- Постигане на гъвкава и адаптивна структура на администрацията, която да отговаря на динамично променящата се среда и прилагането на стратегическите политики на Общината.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

- Разширяване на сферата на партньорство с представителите на частния бизнес, учебните заведения и НПО.
- Обществените консултативни съвети към кмета на Общината да включват изявени експерти от бизнеса, Университетите и НПО по обективни критерии, според приоритетните области на ОПР.
- Създаване на Общински фонд за подкрепа на стартиращи предприятия.
- Изграждане на необходима бизнес инфраструктура в определени зони: технологична и икономическа.
- Създаване на фонд за финансово подпомагане на собственото участие на неправителствените организации в програми и проекти.
- Засилване на средствата за ангажиране на общинската администрация с проблемите за околната среда.
- Привличане на квалифицирани специалисти и постоянно развитие на професионалните качества и умения на общинските служители.
- Развитие на системата от електронните услуги, ориентирана към потребителите.
- Предоставяне на пълен достъп до публичните регистри на Община Варна.
- Повишаване на прозрачността на бюджетното прогнозиране, планиране и изпълнение и обвързване с ОПР.
- Комуникацията между общинската администрация – Варна, Общинския съвет и гражданите да е ефективна и резултатна.

На основата на направения обстоен анализ за развитието на Община Варна е изведена следната **ВИЗИЯ: ВАРНА – ЕВРОПЕЙСКА ОБЩИНА С УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И ПРИВЛЕКАТЕЛНА ЖИЗНЕНА СРЕДА, СЪХРАНЕНО КУЛТУРНО - ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО И ПРОСПЕРИРАЩ ДУХОВЕН, МОРСКИ, КУЛТУРЕН, АКАДЕМИЧЕН, ТРАНСПОРТЕН И ТУРИСТИЧЕСКИ ЦЕНТЪР.**

ГЛАВНА ЦЕЛ: Постигане на интегрирано устойчиво развитие и повишаване на стандарта на живот, чрез ефективно използване на собствените ресурси и разширяване на партньорството в Европейския съюз.

В ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1. ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ са предвидени 4 приоритета, 8 специфични цели, 32 мерки.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. ПОСТИГАНЕ НА ИНТЕЛИГЕНТЕН ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ ЧРЕЗ ОСИГУРЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНА СРЕДА ЗА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО, ПОВИШАВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ, СПОРЕД ИЗИСКВАНИЯТА НА ИКОНОМИКАТА, ВНЕДРЯВАНЕ НА ИНОВАЦИИТЕ И НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ.

Приоритет 1.1. Стимулиране на предприемачеството на основата на икономика на знанието.

Специфична цел 1.1. Повишаване на жизнеспособността и конкурентоспособността на МСП.

Специфична цел 1.2. Подкрепа за развитието на приоритетните сектори на Община Варна и изграждане и развитие на клъстери.

Приоритет 1.2. Подобряване на качеството на образованието.

Специфична цел 1.3. Осигуряване на достъпно и качествено образование, чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда.

Специфична цел 1.4. Увеличаване на дела на младото поколение със завършено висше и средно образование в съответствие с изискванията на регионалната, националната европейска икономика.

Приоритет 1.3. Повишаване ефективността на иновациите и научните изследвания. Подкрепа на високотехнологични производства и услуги.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Специфична цел 1.5. Насърчаване и развитие на научноизследователската и иновационната дейност за технологично развитие в предприятията.

Специфична цел 1.6. Подкрепа за високотехнологичните производства и услуги.

Приоритет 1.4. Създаване на благоприятна среда за привличане на инвестиции и стимулиране на публично-частно партньорство.

Специфична цел 1.7. Стимулиране на публично-частното партньорство.

Специфична цел 1.8. Създаване на благоприятна среда за привличане на инвестиции.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2. ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ е с 5 приоритета, 11 специфични цели, 49 мерки.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2. ПОДОБРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА ЕФЕКТИВНА ЗАЕТОСТ, СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ, ДОСТЪПНО И КАЧЕСТВЕНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, КУЛТУРА И СПОРТ.

Приоритет 2.1. Осигуряване на възможности за заетост, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.

Специфична цел 2.1. Осигуряване на възможности за заетост, с акцент на младежката заетост и повишаване на трудовите доходи.

Специфична цел 2.2. Развитие на социалните услуги и социалната интеграция.

Приоритет 2.2. Подобряване на системата на здравеопазване, включително при бедствия и аварии.

Специфична цел 2.3. Повишаване на качеството и ефективността на здравните услуги.

Специфична цел 2.4. Осигуряване опазване на здравето и живота на хората и материалната среда при природни бедствия и аварии и в условия на кризи.

Приоритет 2.3. Развитие на културата и културните институции, разширяване и улесняване на достъпа на гражданите до изкуство и култура.

Специфична цел 2.5. Подобряване на условията за развитие на изкуствата и културата.

Специфична цел 2.6. Разширяване и улесняване на достъпа на гражданите до изкуство и култура.

Приоритет 2.4. Създаване на условия за спорт и пълноценно използване на свободното време на младите хора. Превенция на рисковото поведение сред децата и младите хора.

Специфична цел 2.7. Създаване на условия за пълноценно използване на свободното време на младите хора.

Специфична цел 2.8. Развитие на спорта и туризма и повишаване на физическата култура на населението.

Специфична цел 2.9. Превенция на рисковото поведение сред децата и младите хора на града.

Приоритет 2.5. Развитие на гражданското общество и подобряване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса.

Специфична цел 2.10. Подобряване на институционалната среда чрез предоставяне на достъпни електронни услуги.

Специфична цел 2.11. Ефективно взаимодействие на общинската администрация със структурите на гражданското общество.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3. ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА.- 3 приоритета, 16 специфични цели, 69 мерки.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3. ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ВАРНА ЧРЕЗ ИЗГРАЖДАНЕ НА ИНФРАСТРУКТУРНИ МРЕЖИ И ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

Приоритет 3.1.: Подобряване на наличната и изграждане на нова научна и технологична инфраструктура на Община Варна.

Специфична цел 3.1.: Укрепване и създаване на иновативна общинска бизнес инфраструктура – Високотехнологичен парк и центрове за трансфер на знания и технологии.

Приоритет 3.2.: Интегрирано изграждане на нова и модернизиране на съществуващата техническа инфраструктура на Общината, за подобряване на териториалната свързаност и достъпност до обектите за публични услуги.

Специфична цел 3.2. Стимулиране развитието на град Варна и повишаване значението му на град от европейската мрежа от урбанистични центрове и източен портал на ЕС.

Специфична цел 3.3.: Изграждане, рехабилитация и поддържане на пътната и уличната инфраструктури в Общината и адекватна на нуждите за свързаност и достъп до публични услуги организация на движението.

Специфична цел 3.4: Подобряване на транспортната свързаност и времето за достъп до публични услуги чрез екологично чист масов обществен пътен транспорт (МОПТ) в съответствие с проекта за интегриран градски транспорт на Варна.

Специфична цел 3.5: Създаване на условия за алтернативни начини на придвижване и нова култура на градска мобилност.

Специфична цел 3.6: Подобряване на енергийната ефективност, развитие на енергийните мрежи и разширяване използването на ВЕИ според Стратегията за устойчиво енергийно развитие на Община Варна 2012 – 2020 г.

Специфична цел 3.7: Ефективно разширяване и модернизиране на топлофикационната мрежа.

Специфична цел 3.8: Интензификация на процеса по подобряване на ВиК инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води с изграждане и разширяване на пречиствателни съоръжения.

Специфична цел 3.9. Осигуряване на широколентов достъп и преодоляване на “цифровата изолация” в слабо населените селища на Общината.

Специфична цел 3.10. Интегрирано развитие на територията на Община Варна и благоустрояване на селищната среда.

Специфична цел 3.11. Насърчаване на публично-частното партньорство при изграждането на инфраструктурни проекти на територията на Общината.

Приоритет 3.3.: Щадящо използване на ресурсите, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията на климата на територията и населението на Община Варна.

Специфична цел 3.12.: Приоритетно прилагане на мониторинг за опазване на околната среда на сушата и в акваторията.

Специфична цел 3.13.: Защита от ерозионни, абразионни и свлачищни процеси, превантивни мерки за справяне с екстремни природни бедствия и за адаптиране на населението и територията на Община Варна към въздействията на измененията на климата.

Специфична цел 3.14.: Интегрирано управление на крайбрежни зони и постигане на добро екологично състояние на морските води.

Специфична цел 3.15.: Приоритетно финансиране на дейности, насочени към предотвратяване образуването на отпадъци, депониране, обезвреждане и рециклиране на битови и промишлени отпадъци и рекултивация на замърсени територии.

Специфична цел 3.16. Подкрепа на дейности по разширяване на зелената система на Общината с цел намаляване замърсяването на въздуха и подобряване на акустичната обстановка.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие” се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.” от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 4. СЪТРУДНИЧЕСТВО - има 3 приоритета, 6 специфични цели, 18 мерки.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4. РАЗВИТИЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА ВАРНА ЧРЕЗ МЕЖДУРЕГИОНАЛНО, НАЦИОНАЛНО И ЕВРОПЕЙСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Приоритет 4.1. Развитие на междурегионалното партньорство на национално и европейско ниво.

Специфична цел 4.1. Увеличаване на сближаването на агломерационния ареал на Варна чрез пространствена и функционална интеграция на Община Варна с близките Общини.

Специфична цел 4.2. Разширяване на сътрудничеството с европейски общини за насърчаване на публично частното партниране при трансфера на добри практики от Европейския съюз.

Приоритет 4.2. Черноморско трансгранично сътрудничество.

Специфична цел 4.3. Насърчаване създаването на международни мрежи за икономическо и социално развитие, основано на общи ресурси.

Специфична цел 4.4. Подкрепа за стимулиране на международните контакти и партньорства за постигане на високо ниво на развитие на морската индустрия и туризма.

Приоритет 4.3. Развитие на европейското и атлантическото партниране на Община Варна.

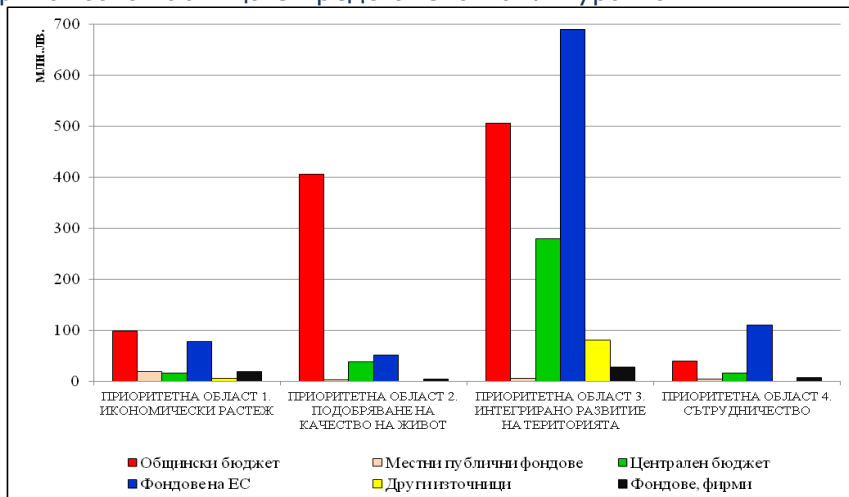
Специфична цел 4.5. Европейско партниране за превръщане на град Варна в културен и икономически център в Югоизточна Европа.

Специфична цел 4.6. Насърчаване на дейности и проекти, които съдействат Варна да е конкурентоспособна „Европейска младежка столица 2016г.” и „Европейска столица на културата 2019г.”.

Средствата, с които се планира Община Варна да реализира ОПР са като тотална сума около 2507 млн. лв., обезпечена от различни източници:

- От бюджета на Община Варна 1050 млн., 43,16%;
- Фондовете на ЕС 929 млн. лв. 37,6%;
- Централния бюджет 351 млн. лв. 14%;
- Други публични фондове 87 млн. лв. 3,48%;
- Частно финансиране 57 млн. лв. 2,30%.

Индикативната финансова таблица е представена на Фигура 16.

Фигура 16. Индикативна финансова таблица ОПР на Община Варна – 2014-2020г.

Проектът **ClimAd** - „Адаптирането към климатичните промени – възможности за устойчиво развитие“ се финансира в рамките на „ПРОГРАМА ЗА ПОДКРЕПА НА НПО В БЪЛГАРИЯ ПО ФИНАНСОВИЯ МЕХАНИЗЪМ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ИКОНОМИЧЕСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕИП) 2009 – 2014 г.“ от страните донори ИСЛАНДИЯ, ЛИХТЕНЩАЙН И НОРВЕГИЯ.

www.ngogrants.bg

От Фигура 16. е видно, че за Приоритетна област 3, към която е Приоритет 3.3.: Щадящо използване на ресурсите, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията на климата на територията и населението на Община Варна, се разчита най- много на средства от европейски програми и фондове.

7. ИЗВОДИ

В Регионалния план за развитие на СИР, Областната стратегия на Област Варна са предвидени, макар и недостатъчно специфични цели и мерки за справяне с климатични промени и природни бедствия. Подчертава се, че особено внимание следва да съпровожда избирането на място и разполагането на съоръжения за ветроенергетика и за соларни инсталации, като се имат предвид чувствителността на крайбрежните ландшафти и ценната обработваема земя в Добруджа. Изграждането на съоръжения за защита от ерозия и свлачищни процеси следва да се предхожда от превантивни мерки и недопускане на строителни действия, които усложняват обстановката в рисковите зони и увеличават риска. Отдава се голямо значение на внедряването на действена мониторингова система за предпазване от наводнения, свлачища и морска абразия и за опазване на околната среда, както и прилагането на принципите на интегрирано управление на крайбрежни зони.

Предвид факта, че част от обхвата на проявите на климатичните промени - повишаване на температурите, наличност и качество на водата, увеличаване на болестите, свързани с изменението на климата, оказват сериозно въздействие върху общественото здраве и допълнително се изострят от демографската тенденция към застаряващо население, през периода на действие на плана ще се подкрепят дейности, насочени към повишаване качеството на инфраструктурата на здравеопазването в Североизточен район.

Освен за живота и здравето на хората е необходимо и реализирането на мерки за превенция на въздействието на климатичните промени върху критичната инфраструктура и материалните блага на хората.

От приоритетните области на ОПР 2014-2020г. на Община Варна може да бъде направен изводът, че се проявява голяма загриженост за уязвимите от климатичните промени зони и сектори като здравеопазване, крайбрежни и морски зони, туризъм и са предвидени мерки за намаляването на риска от екстремни метеорологични събития и наводнения, които биха могли да задълбочат проблемите в участъци с ерозия, срутища и свлачища – най - голямата заплаха на територията на Общината в условията на променящ се климат.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието се носи от Регионална агенция за предприемачество и иновации - Варна (РАПИВ) и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствени организации в България.